

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**Diplomsko delo
univerzitetnega programa**

**VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR OD LETA 1992
DO 2008**

Borut Črešnik

Ljubljana, junij 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**Diplomsko delo
univerzitetnega programa**

VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR OD LETA 1992 DO 2008

Kandidat: Borut Črešnik
04035174

Mentor: Izr. prof. dr. Rudi Kocjančič

Ljubljana, junij 2009

POVZETEK

Sodobne demokracije temeljijo na načelu ljudske suverenosti. S tem načelom se izraža zamisel o tem, da vsa oblast v državi izhaja iz ljudstva in njemu tudi pripada, nosilci oblasti pa delujejo kot predstavniki ljudstva. Tako se v okviru pravne države, demokratičnosti in svobode pojavlja pojem volitev in s tem oblikovanje najvišjih državnih organov, državnega zbora, vlade in predsednika republike.

Poleg načela ljudske suverenosti je izrednega pomena tudi načelo delitve oblasti, ki kljub prepletenosti daje samostojnost zakonodajni, izvršilni in sodni veji oblasti, hkrati pa medsebojni nadzor.

Volitve so kompleksen pojem, ki temelji na določbah ustave in iz nje izpeljanih zakonih, drugih podzakonskih aktih, predpisih ter tudi na običajih. Za zagotovitev tako zakonitosti kot tudi legitimnosti volitev te pravne podlage natančno določajo pravice in obveznosti, načela, postopke in organizacijo ter sodno varstvo. Tako lahko omenimo določbe Ustave RS, Zakon o volitvah v državni zbor, Zakon o volilni kampanji, Zakon o političnih strankah, poslovnik Državnega zbora RS itd.

Volitve v državni zbor najboljše opiše zaporedje dogodkov, od razpisa volitev, vlaganja in potrjevanja kandidatur, glasovanja, ugotavljanja izida in do morebitnih nadomestnih, naknadnih in ponovnih volitev. Znotraj teh korakov se poleg strank, kandidatov in volivcev pojavljajo različni subjekti, npr. predsednik republike, organi, komisije in odbori, ter različni pojmi, kot so kandidiranje, volilna kampanja, volilne enote, načini razdelitve mandatov in mnogi drugi.

Republika Slovenija je mlada samostojna in demokratična država, ki je svoje prve volitve v Državni zbor RS po osamosvojitvi izvedla leta 1992, nato pa vsake 4 leta do zadnjih, ki so bile leta 2008.

Državljeni jemljemo volitve resno, kar dokazuje tudi volilna udeležba na vsakih volitvah znova. Razen stranke LDS v zgodovini samostojne Republike Slovenije ni primerov nenadnega dviga ali padca priljubljenosti stranke. Poleg tega se je ta izgubljeni procent podpore LDS-u prenesel na druge stranke leve. Vladne koalicije in sodelovanje v Sloveniji večinoma temeljijo na preteklosti strank in programskih enakostih.

Lahko bi dejali, da je prvo desetletje samostojnosti Slovenije, razen nezaupnice vladi leta 2000, ki je dala zagon »pomladnim« strankam, minilo v znamenju stranke LDS in njenega voditelja dr. Janeza Drnovška. Leta 2004 je na parlamentarnih volitvah zmago slavil dotedanji glavni vodja opozicije Janez Janša in tako oblikoval svojo vlado. A že leta 2008 je po tesnem volilnem izidu prišlo do ponovnega preobrata in vlado je spet prevzela »levica« s stranko SD in Borutom Pahorjem kot predsednikom.

Ključne besede: demokracija, ljudska suverenost, delitev oblasti, volitve, volivci, parlament, vlada, stranka, ustava, zakon.

SUMMARY

Modern democracies are based on the principle of people's sovereignty. This principle encourages the idea that the power to rule in a country belongs to the people and those who carry that power must work as representatives of the people. That is how in the concept of law, democracy and freedom we come across the term of elections and the formation of a country's highest political institutions. Besides the principle of the sovereignty of the people, there is another principle of grave importance, namely that of dividing power, which despite the connectivity gives full independence to the executive, the legislature and the law branch of the government, while at the same time providing oversight between the branches.

Elections are a complex term, that is based on the provisions of the constitution, laws, other lower acts, regulations and also customs. To ensure the legality and legitimacy of the elections, these law foundations specifically point out the rights and obligations, principles, procedures, organisation and judiciary protection. Thus we can mention the provisions of the Constitution of the Republic of Slovenia, the law on elections into the parliament, the law on election campaigns etc..

It is best to describe the elections into the parliament (Državni zbor) as a progression of events, the submission and acknowledgement of candidacies, voting, determining the results of the voting process and the possibility of additional, substitutional and repeated voting. In these events, in addition to the parties, candidates and the voters, other individuals are present, such as the president of the Republic, institutions, committees and boards, and such terms as candidacy, voting campaigns, voting districts, the way mandates are distributed and many others.

The Republic of Slovenia is a young independent, democratic country, which had its first elections to the parliament, Državni zbor RS, in the year of 1992, and after that every 4 years, and held the most recent elections in the year of 2008.

We, the citizens, take elections seriously, which is proven by good voter turnout on every elections. Except for the party LDS, which even transformed into other parties in the »left pole«, there has not been any example of a fast sudden rise or a fall by a party. Forming the government and the cooperation within it is mostly based on the history of the parties and program equality.

We could say that the first decade of independent Slovenia, except for the vote of no confidence to the government in 2000, which gave a start to »spring« parties, went by under the sign of the LDS and its leader dr. Janez Drnovšek. In 2004 the elections were won by the main oppositional leader Janez Janša and his party, thus creating his own government. But as soon as 2008 another turnaround vote occurred and »the left« gained control of the government once more, with Borut Pahor and his SD party at the forefront.

Key words: democracy, sovereignty of the people, division of power, elections, electors, parliament, government, political party, constitution, law.

KAZALO

POVZETEK	ii
SUMMARY	iii
1 UVOD	1
1.1 IZHODIŠČE DIPLOMSKEGA DELA	2
1.2 NAMEN IN CILJI DIPLOMSKEGA DELA	3
1.3 METODE DELA	4
2 PARLAMENTARNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI	5
2.1 PREDSTAVNIŠKO TELO.....	7
2.1.1 Državni zbor	7
2.1.2 Državni svet.....	11
2.1.3 Povezanost DZ in predsednika republike	12
2.2 VLADA KOT DEJANSKA NOSILKA IZVRŠILNE OBLASTI.....	13
3 VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR IN POLITIČNE STRANKE	16
3.1 VOLILNA PRAVICA.....	16
3.2 VOLILNE ENOTE.....	17
3.3 SISTEM DELITVE MANDATOV	18
3.4 NAČINI KANDIDIRANJA	19
3.5 VOLILNI ORGANI	19
3.6 VOLILNI POSTOPEK	19
3.7 NAKNADNE, PONOVNE IN NADOMESTNE VOLITVE	21
3.8 POLITIČNE STRANKE IN NJIHOVA VLOGA NA VOLITVAH V DRŽAVNI ZBOR..	21
3.8.1 Stranke v RS.....	22
3.8.2 Stranke in volitve	23
4 VOLITVE IN VOLILNI SISTEM DO LETA 1992	24
5 VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR 1992-2008 TER VLADNE KOALICIJE	26
5.1 VOLITVE 1992.....	26
5.2 VOLITVE 1996.....	31
5.3 VOLITVE 2000.....	35
5.4 VOLITVE 2004.....	40
5.5 VOLITVE 2008.....	45
6 ZAKLJUČEK	53
LITERATURA	56
VIRI	56
KAZALO TABEL IN SLIK	57
SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV	57
IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA IN NAVEDBA LEKTORJA	58

1 UVOD

Izraz predstavniško telo navadno označuje tisti državni organ, ki predstavlja ljudstvo kot celoto in ki sprejema najpomembnejše odločitve v družbi. Ker praviloma opravlja zakonodajno funkcijo kot svojo najpomembnejšo, se imenuje tudi zakonodajno telo. Poleg te pa lahko opravlja tudi volilno in nadzorno vlogo. Pri nas je vse to državni zbor.

Volitve so v sodobnem pojmovanju demokracije eden najpomembnejših izrazov ljudske suverenosti in nujni pogoj za demokratično oblikovanje najpomembnejših državnih organov, zlasti predstavniškega telesa. Zato so demokratične volitve tudi nujni pogoj za vzpostavitev in ohranitev sodobne pravne države. Volitve tako omogočajo volivcem neposreden vpliv na sestavo parlamenta, s tem pa tudi vpliv na odločitve, ki jih ta sprejema. Z volitvami volivci podelijo članom parlamenta mandat, pooblastilo za to, da odločajo v njihovem imenu o najpomembnejših družbenih vprašanjih, zato volitve dajejo predstavniškemu telesu legitimnost izvajanja oblasti. Predstavniško telo je šele takrat postalo nosilec suverenosti ljudstva, ko se je začelo oblikovati z volitvami, ki so najpomembnejši akt, s katerim ljudstvo uresničuje svojo suverenost. V sodobnih političnih sistemih so zato volitve splošno sprejeta demokratična osnova in značilna oblika konstituiranja političnega predstavništva.

Z demokracijo so neločljivo povezane pravice posameznika. Politične pravice državljanov se uresničujejo v demokraciji, po drugi strani pa ni mogoče uresničiti demokracije brez politične svobode posameznika, ki mu omogoča politično delovanje.

Volitve so neločljiv del predstavniške demokracije tudi zato, ker po tradicionalni opredelitvi temelji mandat predstavniškega telesa na izraženi svoji volji večine volivcev, katerim je predstavniško telo tudi odgovorno. S pravnega vidika dajejo volitve legalnost in legitimnost, da izvoljeni člani predstavniškega telesa izvajajo oblast nad državljani. S političnega vidika pa pomenijo volitve aktivno sodelovanje ljudstva pri oblasti, prazvaprav edini trenutek, ko ima ljudstvo v predstavniškem sistemu oblast. Volitve so zato postale v sodobnih demokracijah osrednji politični dogodek, okoli katerega se odvija oblast, pri čemer igrajo najpomembnejšo vlogo politične stranke.

1.1 IZHODIŠČE DIPLOMSKEGA DELA

Podlaga in izhodišče našega diplomskega dela je že v prvem poglavju Ustave Republike Slovenije, ki obsega splošne določbe o kakovosti, naravi in obliki slovenske države. Te določbe so v uvodu normativega dela ustave, primerljive pa so tudi z vrednostnimi izhodišči ustave.

1. člen Ustave Republike Slovenije pravi, da je Slovenija demokratična republika, 2. člen pa, da je Slovenija pravna in socialna država (Ustava RS, Url. RS, št. 33/1991). S tem se opredelujeta oblika političnega sistema in oblika vladavine. Tako najvišji akt v RS na ustavno institucionaliziran način omogoča državljanom vpliv na delovanje državne organizacije ter uveljavljanje njene odgovornosti in na nadzor nad njima. Že v splošnih določbah, izhajajoč iz načela ljudske suverenosti, postavlja temelje neposredne in posredne demokracije.

Pojem pravne države, zlasti vezanost delovanja vseh državnih organov na pravne predpise, je tudi eno od poglobitvenih temeljev predstavniške demokracije.

Nadalje se v ustavi omenja pojem pravice do samoodločbe in načelo ljudske suverenosti, ki daje ljudstvu najvišjo, neomejeno in neodvisno oblast, ter da nosilci te oblasti delujejo kot predstavniki ljudstva.

Načelo delitve oblasti pa označuje ureditev razmerja med zakonodajno, izvršilno in sodno oblastjo. Tako se onemogočajo zlorabe in omogočata se medsebojni nadzor in omejevanje treh vej oblasti. Zato je načelo delitve oblasti ena izmed prvin demokratičnega sistema.

V Sloveniji kot demokratični republiki z delitvijo oblasti in na podlagi volitev ljudstvo predstavlja Državni zbor RS. V nasprotju s prejšnjo skupščino ima DZ kot zakonodajno telo položaj splošnega predstavniškega telesa, kar pomeni, da je predstavnik vseh državljanov, zastopanje posebnih družbenih interesov pa je zagotovljeno v državnem svetu.

1.2 NAMEN IN CILJI DIPLOMSKEGA DELA

Državljeni Republike Slovenije smo volili svoje predstavnike v državni zbor leta 1992, 1996, 2000, 2004 ter nazadnje leta 2008 in naš namen je predstaviti te volitve.

Volitve so obsežen in kompliciran pojav, saj so skupek pravil in predpisov, priprav in organizacije, glasovanja, ugotavljanja izida ter nadzora. Vse to bomo tudi dokazali v tem diplomskem delu.

Da bi sploh lahko govorili o volitvah, moramo naprej poznati državno ureditev in institucije oblasti. Tako bomo preučili državni zbor in vlado.

Vsake volitve so bile zgodba zase. Na njih so nastopali različni kandidati za poslance, tako neodvisni kot tudi tisti s strankarskih list. Ti so v predvolilni kampanji kresali svoja mnenja in poglede ter želeli prepričati volivce tudi na podlagi njihovega preteklega udejstvovanja, da bi zanje oddali svoj glas.

Pogledali si bomo, kakšni so bili rezultati volitev v vsakem letu, katere stranke so zmagovale in katere so bile poražene. Hkrati pa bomo z uradnimi rezultati volitev potrdili, da je res, da majhne stranke težko postanejo velike.

Zanimalo nas bo tudi, ali so koalicije res vedno sestvaljale stranke z največ glasovi ali pa so se koalicije tvorile po zgodovinskih in programskih sorodnostih. To bodo pokazale stranke, ki so oblikovale vlado, in struktura Državnega zbora RS po vsakih volitvah.

Seveda pa nikoli ne volijo vsi, ki imajo volilno pravico, in tako bomo ugotavljali, kakšna je bila ta udeležba na posameznih volitvah in ali ima ta poseben vpliv na sam volilni rezultat.

1.3 METODE DE LA

Na področju prava, politike in države je veliko virov, ki govorijo o demokratičnosti, volitvah in pravnih predpisih, zato naj kot prvo izpostavimo metodo zbiranja podatkov in njihove obdelave. Z njo smo zbrali podatke iz različnih virov, tako elektronskih kot pisnih, jih povezovali v celoto in nato predstavili v naši diplomski nalogi.

S tem, ko smo združili razlago pojmov in obdelali teoretične podlage ter dodali dejanske dogodke, mnenja in poglede, smo dobili zaključeno celoto, ki je temeljito predstavila naš problem diplomske naloge.

2 PARLAMENTARNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Do osamosvojitve je bila Slovenija republika kot zvezna enota jugoslovanske federacije. Po osamosvojitvi oziroma po sprejetju ustave iz leta 1991 je postala samostojna država z republikansko obliko vladavine in unitarno obliko državne ureditve. Oboje je bilo ob sprejetju ustave povsem nesporno, kar kaže pripisati predvsem dejstvu, da Slovenija v svoji zgodovini nima lastnih monarhičnih izkušenj, ni pa tudi nobenih razlogov za federativno ureditev države. Republikanska oblika vladavine je v ustavi določena v 1. členu, po katerem je Slovenija demokratična republika.

V povojni ustavni ureditvi Jugoslavije (in z njo tudi Slovenije) je bilo ves čas bolj ali manj uveljavljeno načelo enotnosti oblasti, ki je bilo v veljavi vse do sprejetja oziroma uveljavitve nove ustave. Ta je namesto načela enotnosti oblasti uveljavila načelo delitve oblasti, ki je je bilo tudi uveljavljena v novi ustavi, tako da je bilo načelo delitve oblasti v ustavo uvedeno kot eno temeljnih izhodišč državne ureditve (Grad, 2007, 178).

Državna ureditev po veljavni ustavi izhaja iz načela delitve oblasti, kar pravi že drugi odstavek 3. člena splošnih določb Ustave Republike Slovenije, in pomeni, da se oblast izvršuje po načelu delitve na zakonodajno, izvršilno in sodno. Na tej podlagi je uveljavljen parlamentarni sistem, ki se zlasti glede oblikovanja vlade in glede njene odgovornosti zgleduje po nemški ureditvi. Namen ustavodajalca pri tem je bil predvsem zagotoviti stabilnost vlade in parlamenta.

Na začetku pa je vendarle ostalo sporno vprašanje, ali naj bo v tem okviru uveljavljen parlamentarni sistem ali parlamentarno-predsedniški model. Obe varianti sta bili predlagani še v osnutku ustave. Prva se je upirala na nemški model parlamentarnega sistema, druga pa je v večji meri vezala vlado na predsednika republike, čigar položaj naj bi bil tako okrepljen po vzoru francoskega parlamentarno-predsedniškega sistema. Že takoj na začetku razprave o osnutku ustave pa je bila druga varianta zavrnjena in sprejeta varianta parlamentarnega sistema, kot je bila predlagana v osnutku.

Čeprav je načelo delitve oblasti osnova parlamentarnega sistema, so v tem sistemu odnosi med organi vzpostavljeni skoraj izključno v razmerju med zakonodajno in izvršilno oblastjo in je sodna veja oblasti v nasprotju s predsedniškim sistemom bolj ob strani.

Za parlamentarni sistem je značilno, da je vlada odgovorna parlamentu in da lahko nastane in deluje samo po volji parlamenta, dokler ima v parlamentu podporo.

V novo ustavo pa so vendarle zapisali tudi nekaj določb, ki so kljub razglasitvi načela parlamentarnega sistema uvedle v razmerje med zakonodajno in izvršilno oblastjo vrsto elementov nekdanjega skupščinskega sistema. Zato naš sistem v praksi deluje na način, ki je bližje skupščinskemu kot parlamentarnemu. Posledica tega pa je tudi,

da je načelo delitve oblasti zabrisano in da se v precejšnji meri ne upošteva, kar glede na povedano velja zlasti za razmerje med državnim zborom in vlado. Položaj slednje je zlasti na normativni ravni bistveno šibkejši, kot je to navada v parlamentarnem sistemu, pa tudi pooblastila šefa države v razmerju do državnega zbora so šibkejša kot sicer. Zato v celoti gledano – vsaj na normativni ravni – v naši ureditvi zakonodajna oblast močno prevladuje nad izvršilno (Brezovšek, Haček, Zver, 2008, 90).

Osnova za demokratičnost in parlamentarni sistem v Republiki Sloveniji je tudi udeleženosť prebivalcev oziroma državljanov pri kreiranju oblasti. To načelo suverenosti ljudstva kot najvišjega nosilca oblasti se uresničuje skozi volitve in volilno pravico. Tako ljudstvo aktivno ali pasivno vpliva na delovanje države in njenih organov ter na odločitve, ki jih ti sprejemajo.

Ko govorimo o pravnih virih, na katerih temelji Republika Slovenija in njena državna ureditev, mislimo na skupek predpisov, ki urejajo organizacijo državne oblasti, položaj in pristojnosti temeljnih državnih organov, načela za njihovo delovanje ter njihova medsebojna razmerja. Splošno bi lahko rekli, da ti predpisi določajo organe, ki izvajajo državno oblast, in njihova pooblastila do državljanov in drugih subjektov v družbi. Zato se s temi predpisi vzpostavlja tudi razmerje med državljanom in državno oblastjo.

Najpomembnejši vir državne ureditve je ustava, za njo pa so zakoni, ki urejajo pomembna vprašanja državne organizacije, nato pa sledijo drugi akti, kot so poslovniki, pravilniki, predpisi in drugi viri.

2.1 PREDSTAVNIŠKO TELO

Z izrazom predstavniško telo splošno označujemo kolegijski organ, ki predstavlja ljudi v neki skupnosti in je praviloma voljen. Na državni ravni navadno rabimo izraz predstavniško telo za tisti državni organ, ki predstavlja ljudstvo kot celoto in sprejema najpomembnejše odločitve v družbi. V njem je utelešena volja ljudstva kot suverena. Ker ta organ praviloma opravlja zakonodajno funkcijo, se imenuje tudi zakonodajno telo. Zakonodajno telo je torej tisti državni organ, ki poleg ustave sprejema zakone kot najpomembnejše pravne akte, katerih vsebina so najpomembnejše družbene odločitve. V sodobnih demokratičnih državah je zakonodajno telo vedno hkrati tudi splošno predstavniško telo. V ustavnih ureditvah po svetu sta znana tako enodomno kot tudi dvodomno predstavniško telo. Poleg tega poznamo tudi popolno in nepopolno dvodomnost. Za sodobno predstavniško telo se uporablja izraz parlament (najprej so ga v Angliji), pri nas pa ga imenujemo tudi državni zbor.

Predstavniško telo opravlja vrsto funkcij, med katerimi je gotovo najpomembnejša zakonodajna, zaradi česar se imenuje tudi zakonodajno telo. Poleg te opravlja tudi vrsto drugih pomembnih funkcij, med katerimi je treba omeniti zlasti volilno funkcijo in nadzorno funkcijo. Funkcije parlamenta se v razmerju do drugih državnih organov kažejo kot njegove pristojnosti, ki so v temeljih določene in razmejene od drugih državnih organov že v ustavi (Grad, 1999, 93).

2.1.1 Državni zbor

Vprašanje sestave predstavniškega telesa je bilo deležno velike pozornosti tudi ob sprejemanju nove slovenske ustave. Med postopkom sprejemanja ustave so bile obravnavane različne možnosti in na koncu je bila sprejeta ideja o državnem zboru kot splošnem predstavniškem telesu in o državnem svetu kot zastopniku posebnih družbenih interesov.

Položaj in vloga nosilca zakonodajne oblasti v Sloveniji je v novi ustavni ureditvi bistveno drugačna kot v prejšnji in izhaja iz enakih izhodišč kot ureditev večine sodobnih parlamentov. Za razliko od prejšnje skupščine ima državni zbor kot zakonodajno telo tudi položaj splošno predstavniškega telesa.

Državni zbor šteje 90 poslancev, ki so izvoljeni neposredno na podlagi splošne in enake volilne pravice s tajnim glasovanjem. V državnem zboru so predstavljeni državljani Slovenije, posebej pa tudi pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti, ker ima vsaka zagotovljeno eno poslansko mesto.

Člani parlamenta so za razliko od članov nekaterih drugih državnih organov (sodnikov) izvoljeni le za določeno dobo, ker morajo imeti volivci možnost, da od časa do časa ponovno odločijo, kdo je primeren, da predstavlja njihove interese v parlamentu. Parlament praviloma ne zaseda ves čas, ampak se sestaja na rednih ali na izrednih zasedanjih oziroma sejah.

Mandatna doba celotnega državnega zbora in tudi poslancev kot članov je po ustavi 4 leta. Lahko je krajša, če pride do razpusta in predčasnih volitev, daljša pa le v primeru vojne ali izrednega stanja. Doba se začne in konča s prvo sejo »novega« državnega zbora, katero skliče predsednik republike najkasneje 20 dni po izvolitvi državnega zbora.

Za položaj parlamenta je izredno pomembna njegova pravica, da si sam uredi svoje poslovanje. Gre torej za pravico do samoorganiziranja. Zato sodobni parlamenti samostojno sprejemajo svoje poslovnik. Temeljna načela poslovanja parlamenta ureja že ustava, podrobneje pa zakoni in poslovnik ter drugi predpisi. Poleg pisanih pravil pa so pomembni tudi ustavni običaji.

S tem poslovníkom se ureja organizacija in delo državnega zbora ter uresničevanje pravic in dolžnosti poslank in poslancev (v nadaljnjem besedilu: poslanci) (1. člen PoDZ, Url. RS, št. 92/2007).

Tako kot vsak kolegijski organ potrebuje tudi parlament vodstvo, ki ga sklicuje, vodi seje, odloča o proceduralnih vprašanjih, predstavlja itd. To pomembno funkcijo opravlja predsednik državnega zbora, ki se ga izvoli z večino glasov vseh poslancev. Poleg njega pa je poslovnik uvedel tudi podpredsednike (največ 3) državnega zbora. Tako predsednik parlamenta kot tudi podpredsednik je lahko razrešen. Pri njihovem delu jim pomaga kolegij predsednika državnega zbora kot posvetovalno telo. Ta kolegij sestavljajo predsednik, podpredsedniki, vodje poslanskih skupin ter poslanca italijanske in madžarske narodne skupnosti (lahko pa tudi drugi funkcionarji na povabilo predsednika DZ). Predsedniku pomaga tudi generalni sekretar, ki je zadolžen za vodenje službe DZ (vredno je omeniti sekretariat za zakonodajo in pravne zadeve), administrativne in tehnične naloge ipd.

V državnem zboru poznamo tudi pojem delovnih teles. Pri uresničevanju funkcij parlamenta igrajo pomembno vlogo parlamentarni odbori in komisije, ker omogočajo lažje in bolj pretehtano odločanje v parlamentu.

Čeprav so poslanci predstavniki vsega ljudstva, vendarle v sodobnih parlamentih igrajo odločilno vlogo politične stranke. Njihova stališča do posameznih vprašanj, ki se obravnavajo v parlamentu, so zato izredno pomembna za njegovo delo. Zato so se uveljavile poslanske skupine.

Delo državnega zbora je po poslovníku javno in javnost se lahko omeji ali izključi samo, če tako zaradi splošnih koristi odloči državni zbor ali njegovo delovno telo.

Parlament praviloma sklepa le, če je na seji navzoče določeno število njegovih članov, to pomeni sklepčnost. Za običajne odločitve navadno zadošča večina navzočih članov (relativna večina), za pomembnejše pa je pogosto potrebna absolutna večina, torej večina vseh članov. Večina je lahko navadna (več kot polovica) ali pa kvalificirana (npr. več kot dve tretjini glasov).

Državni zbor veljavno odloča, če je na seji navzoča večina vseh poslancev. Kadar je za sprejem odločitve potrebna dvotretjinska večina vseh poslancev, državni zbor veljavno odloča, če sta na seji navzoči najmanj dve tretjini vseh poslancev (81. člen PoDZ, Url. RS, št. 92/2007).

Odločitve v parlamentu se praviloma sprejemajo z javnim glasovanjem. Tajno glasovanje je izjema. Glasovanje ureja poslovnik.

Državni zbor kot predstavniško telo opravlja vse funkcije, ki so značilne za sodobni parlament. Razdelimo jih lahko zlasti na zakonodajno, volilno in nadzorno funkcijo.

Državni zbor kot zakonodajni organ

V naši ustavni ureditvi opravlja zakonodajno funkcijo v celoti državni zbor, ki ima edini pravico sprejemati zakone. Naša ustavna ureditev torej ne pozna t. i. delegirane zakonodaje, saj noben drug organ ne more opravljati te funkcije. Nekatera pooblastila pri opravljanju nalog zakonodajnega telesa ima tudi državni svet, vendar njegove pristojnosti jasno kažejo na njegov podrejen položaj v primerjavi z državnim zborom, saj lahko le posredno sodeluje pri sprejemanju zakonov.

V okviru te funkcije državni zbor:

- sprejema spremembe ustave;
- sprejema nacionalne programe, deklaracije, resolucije, priporočila, stališča in sklepe;
- sprejema zakone in druge splošne akte;
- sprejema svoj poslovnik;
- sprejema državni proračun in zaključni račun proračuna;
- ratificira mednarodne pogodbe;
- razpisuje referendum.

Področja zakonodajne pristojnosti državnega zbora niso več posebej navedene v ustavi, kot je bilo določeno glede republiške skupščine. Nova ustava kot ustava unitarne državne izhaja iz načela, da zakonodajno funkcijo opravlja zgolj predstavniško telo, ki je pri tem vezano samo z ustavo in ni omejeno s pristojnostmi drugih državnih organov. Zaradi tega državni zbor sam presoja, katere pristojnosti bo uredil z zakonom. Na drugi strani pa je državni zbor dolžan z zakonom urediti nekatera tista vprašanja, za katera že ustava tako določa. Poleg tega ustava določa tudi, katere stvari ne morejo biti urejene z aktom, nižjim od zakona.

Pomemben pojem v zakonodajni funkciji je sam postopek sprejemanja zakona, tj. zakonodajni postopek. Prav gotovo je ravno sprejemanje zakonov najpomembnejša pristojnost parlamenta in zaradi tega je običajno zakonodajni postopek zelo natančno urejen. Načela za sprejemanje zakonov so v temeljih določena že v ustavi, podrobno pa v poslovniku parlamenta. Ker gre pri sprejemanju zakona navadno za najpomembnejše odločitve parlamenta, poteka v več stopnjah ali fazah, kar omogoča, da je odločitev o zakonu čim bolj pretehtana. Redni zakonodajni postopek

se deli na tri faze, in sicer na prvo, drugo in tretjo obravnavo zakona. Krajši postopek je navadno izjema in dopusten le v primeru nuje. Poleg rednega in hitrega postopka je v posebnih primerih potrebna tudi uporaba posebnega postopka za ponovno odločanje o zakonu, npr. ob primeru suspenzivnega veta državnega sveta.

Faze zakonodajnega postopka potekajo v samem parlamentu, še pred tem pa je potrebno še tisto dejanje, ki sproži zakonodajni postopek, to je zakonodajna iniciativa. Predlog zakona lahko podajo različni subjekti. V večini sodobnih parlamentih so to vsi poslanci, vlada in pa tudi ljudje.

Zakonodajni postopek so torej skupek pravil, s katerimi so urejene posamične faze v postopku sprejemanja zakona, ter pravice in dolžnosti udeležencev v tem postopku.

Po načeloma enakem postopku, kot je redni, z nekaj posebnostmi, se sprejema tudi nacionalni program in pa poslovnik državnega zbora. Poseben postopek je predpisan za obvezno razlago zakona in poteka v dveh fazah. Za sprejem drugih aktov DZ, kot so resolucije, deklaracije in podobno, velja dokaj poenostavljen zakonodajni postopek.

Državni proračun se v osnovi sprejema na podoben način kot zakon, vendar z nekaj posebnostmi, ki so posledica drugačne vsebine in pravne narave. Edini predlagatelj je vlada. Tudi razprava o predlogu proračuna se razlikuje od razprave o predlogu zakona, saj se deli na splošno razpravo in razpravo o delih. Glasuje se dvakrat, in sicer o posameznih delih in nato o celoti. Na enak način se razpravlja in glasuje o zaključnem računu državnega proračuna (Zajc, 2000, 64).

Zakon, sprejet v DZ, ne začne veljati takoj. Razglasi ga predsednik republike, najkasneje v osmih dneh po njegovem sprejemu. Zakon pa začne veljati 15 dni po objavi v Uradnem listu RS, razen če v njem ni določeno drugače.

Državni zbor kot volilni organ

V okviru volilne funkcije državni zbor voli ter imenuje in razrešuje predsednika vlade in ministre, predsednika in podpredsednike državnega zbora, sodnike ustavnega sodišča, sodnike, pet članov sodnega sveta, guvernerja centralne banke, člane računskega sodišča, varuha človekovih pravic itd. Vsekakor nam primerjava z obsegom volilne funkcije drugih sodobnih parlamentov pokaže, da ima naš državni zbor mnogo več volilnih funkcij.

Državni zbor kot nadzorni organ

Nadzorna funkcija državnega zbora se zlasti pokaže skozi odrejanje parlamentarnih preiskav, odloča o zaupnici in nezaupnici vladi in odloča o obtožbi predsednika republike, predsednika vlade in ministrov pred ustavnim sodiščem. Glede na to lahko ločimo funkcijo političnega nadzora, ki se kaže v nadzoru nad delovanjem izvršilne oblasti, ter funkcijo splošnega družbenega nadzora, ki jo izvajajo prek parlamentarne preiskave, lahko pa tudi s sprejemanjem različnih neobveznih aktov, kot so deklaracije, stališča, sklepi itd.

Poslanska imuniteta

Je pravna odgovornost in pravna nedotakljivost članov predstavniškega telesa za določena kazniva dejanja in tako zagotavlja pogoje za svobodno delovanje članov predstavniškega telesa pri opravljanju funkcije, za katero so bili izvoljeni. S tem pa predstavniškemu telesu omogoča neodvisno in nemoteno delo. Glede na obseg poslanska imuniteta zavzema poklicno in procesnoppravno imuniteto, ki jo poleg poslancev DZ uživajo še državni svetniki in ustavni sodniki. Poklicna imuniteta poslancu omogoča, da lahko svobodno in neovirano nastopa v parlamentu, govori, kritizira delo vlade in drugih državnih organov, izraža svoja mnenja in glasuje, ne da bi bil za to poklican na odgovornost, priprt ali kaznovan. Nepoklicna procesnoppravna imuniteta varuje poslanca pred odvzemom svobode in kazenskim postopkom za storjena kazniva dejanja, ki neposredno niso povezana z opravljanjem poslanske funkcije. Namenjena je zagotavljanju nemotenega dela poslanca in s tem parlamenta, vendar se z njo ne izključuje kazenska odgovornost poslanca za storjena kazniva dejanja, temveč le odvzem prostosti ali uvedba kazenskega postopka zoper poslanca brez dovoljenja predstavniškega telesa. Dovoljenje pa ni potrebno, če se poslanec na imuniteto ne sklicuje ali če je zaloten pri storitvi kaznivega dejanja, za katerega je predpisana kazen nad 5 let zavora (Kaučič, 1999, 345).

2.1.2 Državni svet

Poseben položaj v organizaciji oblasti ima državni svet, ki ga ustava uvršča takoj za državnim zborom. Državni svet je težko uvrstiti v katero koli vejo državne oblasti, vendar njegove pristojnosti le kažejo, da gre za organ, ki deluje v okviru zakonodajne funkcije, saj lahko predlaga zakone, daje veto ipd.

Državni svet ima pravico predlagati DZ sprejem zakonov, dati DZ mnenje o vseh zadevah iz njegove pristojnosti, zahtevati ponovno odločanje o zakonu, zahtevati razpis zakonodajnega referendumu in zahtevati pralamentarno preiskavo.

Državni svet naj bi bil odsev družbene strukturiranosti in različnih interesov različnih družbenih skupin. To naj bi do neke mere tudi nevtraliziralo prevelik vpliv strankarskih interesov v državnem zboru.

Člane državnega sveta kot zastopstva nosilcev socialnih, gospodarskih, poklicnih in lokalnih interesov volijo interesne organizacije oziroma lokalne skupnosti po volilnih telesih, ki jih sestavljajo izvoljeni predstavniki interesnih organizacij oziroma lokalnih skupnosti (1. člen ZDSve, Url. RS, št. 100/2005).

2.1.3 Povezanost DZ in predsednika republike

Zaradi povezanosti državnega zbora in predsednika republike je potrebno omeniti tudi predsednikovo vlogo v tem okviru.

Ustavna ureditev predsednika republike izhaja iz parlamentarnega sistema, v katerem ima šef države pretežno reprezentativno funkcijo, njegove pristojnosti pa so:

- razpisuje volitve v državni zbor;
- predlaga kandidata za predsednika vlade;
- predlaga kandidate za sodnike ustavnega sodišča;
- predlaga kandidata za varuha človekovih pravic;
- predlaga kandidate za člane računskega sodišča;
- razglašá zakone (z odloki);
- izdaja listine o ratifikaciji (z odloki);
- v izrednem stanju lahko izdaja uredbe z zakonsko močjo;
- predstavlja Slovenijo doma in v tujini;
- je vrhovni poveljnik obrambnih sil.

Po ustavi je predsednik republike odgovoren za morebitne kršitve ustave in zakonov. V tem pomenu ga državni zbor lahko obtoži (ustavna obtožba predsednika republike) zaradi kršitve ustave in zakonov pred ustavnim sodiščem, in sicer s tem, da lahko ustavno sodišče na podlagi te obtožbe predsednika republike razreši (potrebna je 2/3 večina vseh sodnikov ustavnega sodišča) (Kaučič, 2007, 257).

2.2 VLADA KOT DEJANSKA NOSILKA IZVRŠILNE OBLASTI

Izvršilna oblast je tisti del državne oblasti, v okviru katere se na najbolj neposreden način izvršujejo najpomembnejše funkcije sodobne države, zato je izvršilna oblast dejansko najpomembnejša in najmočnejša oblast.

Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) je organ izvršilne oblasti in najvišji organ državne uprave Republike Slovenije (1. člen ZVRS, Url. RS, št. 24/2005).

V parlamentarnem sistemu je glavni nosilec izvršilne oblasti vlada. V tem sistemu je vlada dokaj neodvisna, vendar za svoje delo odgovarja parlamentu in njena usoda je odvisna od njega. Poleg vlade pa izvaja izvršilno oblast tudi predsednik države, upravni del pa upravni organi. Vlada je hkrati vrh izvršilne funkcije in najvišji organ državne uprave.

Vlada je politično telo, ki uresničuje svojo politiko stranke oziroma koalicije strank, ki oblikujejo vlado tako, da jo preliva v svoje oblastno delovanje. Sprejeto politiko vlada uveljavlja prek svojih zakonskih in drugih predlogov, ki jih daje parlamentu, in v okviru svoje izvršilne funkcije.

Kot kolegijsko telo je vlada sestavljena iz ministrov, ki imajo dvojno vlogo: na eni strani so člani vlade kot kolegijskega organa, na drugi pa predstojniki ministrstev.

Kot dejansko najpomembnejši nosilec izvršilne oblasti je vlada praviloma urejena tudi v ustavi. V naši ureditvi so tako postavljeni temelji, zlasti način njenega oblikovanja in njena odgovornost državnemu zboru, podrobneje pa z zakonom o vladi, s poslovníkom državnega zbora in poslovníkom vlade (Grad, 2000, 119).

Oblikovanje vlade

V parlamentarnem sistemu se vlada praviloma oblikuje tako, da šef države podeli mandat za sestavo vlade vodji tiste politične stranke, ki je na volitvah dobila večino v parlamentu, oziroma vodji ene od strank, ki tvorijo strankarsko koalicijo, ki ima večino v parlamentu. Predsednik vlade je praviloma izvoljen z večino glasov vseh poslancev, in sicer s tajnim glasovanjem. Če kandidat ni izvoljen, lahko v štirinajstih dneh predsednik republike ponovno predlaga istega ali drugega kandidata, lahko pa svojega predlagajo tudi poslanske skupine in najmanj deset poslancev. Če tudi v tem primeru ni izvoljen noben kandidat, se lahko izvoli manjšinska vlada. Če tudi to ne uspe, predsednik republike razpusti državni zbor in razpiše nove volitve.

Izvoljeni predsednik vlade predlaga ministre v imenovanje državnemu zboru. To mora storiti najkasneje v petnajstih dneh po svoji izvolitvi, drugače mu preneha funkcija predsednika vlade. Če je imenovanih več kot dve tretjini ministrov, se po zakonski ureditvi šteje, da je vlada nastopila funkcijo. Ostale ministre morajo imenovati v treh mesecih, če ne državni zbor ugotovi, da je funkcija predsednika vlade in ministrov prenehala.

Sestava vlade

Po naši ureditvi sestavljajo vlado predsednik vlade in ministri. Je enotno kolegijsko telo. Člani vlade praviloma ne morejo hkrati opravljati tudi drugih državnih funkcij, tj. v državnih organih, sodiščih, organih lokalnih skupnosti, in drugih javnih funkcij niti ne smejo opravljati drugih dejavnosti, ki po zakonu niso združljive s funkcijo člana vlade.

V vladi so ministrice ali ministri (v nadaljevanju: ministri) za:

- finance,
- gospodarstvo,
- visoko šolstvo, znanost in tehnologijo,
- zdravje,
- notranje zadeve,
- zunanje zadeve,
- pravosodje,
- javno upravo,
- delo, družino in socialne zadeve,
- promet,
- kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
- okolje in prostor,
- kulturo,
- šolstvo in šport ter
- obrambo.

Poleg ministrov iz prejšnjega odstavka ima lahko vlada tudi največ dva ministra brez resorja (8. člen ZVRS, Url. RS, št. 24/2005).

Strokovno delo na širših zaokroženih področjih v okviru ministrstva vodijo državni sekretarji. Organe v sestavi ministrstva vodijo predstojniki teh organov. Tako državnemu sekretarju kot tudi predstojniku organa v sestavi preneha funkcija z odstopom ali razrešitvijo.

Funkcije in delovanje vlade

Funkcije vlade je določil zakon in vlada mora izvrševati svoje funkcije v okviru ustave in v skladu z zakonom.

Vlada opravlja tako politično izvršilno funkcijo kot tudi izvršilno upravno funkcijo. V okviru prve predlaga parlamentu politiko, predlaga v sprejetje zakone in druge akte ter skrbi za njihovo uresničevanje, tj. iniciativna funkcija. V okviru druge funkcije deluje kot vrh državne uprave, pri čemer usmerja in nadzoruje delovanje upravnih organov, tj. koordinativna in nadzorstvena funkcija.

Vlada je po zakonu o vladi pooblaščen tudi sama izdajati splošne in posamične pravne akte. Splošni akt vlade, ki ga izda za izvrševanje zakona, je uredba. Z uredbo vlada podrobneje ureja in razčlenjuje razmerja, ki so sicer določena z zakonom. Vlada torej razmerij ne more urejati na novo in se mora pri svojem urejanju držati vsebine zakonske ureditve. Vlada lahko sprejema tudi odloke, s katerimi ureja

posamezna vprašanja, ali sprejema posamezne ukrepe, ki imajo splošen pomen. Svojo notranjo organizacijo vlada ureja s poslovníkom in sklepi.

Vlada vodi in usmerja državno upravo prek ministrov. V okviru nadzorstva nad delom ministrov ima vlada kot celota ali njen predsednik pravico zadržati izvršitev predpisa, ki ga izda minister.

Vlada kot kolegijsko telo deluje praviloma na sejah. Predsednik vlade skrbi za enotnost politične in upravne usmeritve vlade ter usklajuje delo ministrov. Vlada dela in odloča na sejah, pri čemer lahko vlejavo sklepa le, če je na seji navzoča večina njenih članov, odloča pa z večino glasov vseh članov.

Strokovne in druge naloge za vlado opravljajo urad predsednika vlade in druge vladne službe (Grad, 2007, 265).

Prenehanje funkcije vlade

Vladi preneha funkcija z vsakim prenehanjem funkcije parlamenta, sicer pa z odstopom. Do izgube podpore v parlamentu lahko pride bodisi na podlagi izglasovane nezaupnice ali neizglasovane zaupnice. Lahko pa pride tudi do interpelacije.

Državni zbor lahko izglasuje nezaupnico vladi tako, da na predlog desetih poslancev z večino glasov vseh poslancev izvoli novega predsednika vlade. Glasovanje o zaupnici sproži sam šef vlade, da preveri, ali vlada še uživa zaupanje parlamenta. Vprašanje o zaupnici lahko veže tudi na sprejetje določenega zakona ali na druge odločitve v državnem zboru. Namen interpelacije pa je, da se na pobudo desetih poslancev začne razprava o politični odgovornosti vlade kot celote ali posameznega ministra ter glasuje o njihovi odgovornosti.

Funkcija celotne vlade, predsednika vlade in ministrov, preneha, ko se po volitvah sestane nov državni zbor, funkcija ministrov pa preneha tudi v vseh drugih primerih, ko preneha funkcija predsednika vlade.

Politična odgovornost ministra je dvojna: kolektivna in individualna. Vsak minister kot član vlade odgovarja za delo vlade kot celote. Individualna odgovornost pa se kaže v tem, da je vsak minister v celoti odgovoren za delo ministrstva, ki ga vodi.

Uprava

Ustava ne določa niti organizacije državne uprave niti njenih funkcij, temveč to ureditev v celoti prepušča zakonu. Pravi na primer le, da upravni organi opravljajo svoje delo samostojno v okviru in na podlagi ustave in zakonov.

Strokovni upravni del izvršilne oblasti opravlja uprava, ki neposredno izvršuje zakone. Upravno funkcijo opravljajo upravni organi. Vsebina upravne funkcije je predvsem vzdrževanje javnega reda in pospeševanje družbenega razvoja.

Upravno delovanje je praviloma izpostavljeno nadzoru zakonitosti delovanja, in sicer noranjemu nadzoru, ki ga vršijo višji organi nad nižjimi, in zunanjemu nadzoru, ki ga izvajajo sodišča, upravna in ustavno, katerega namen je predvsem varovanje pravic posameznika.

3 VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR IN POLITIČNE STRANKE

Volilni sistem oziroma volilni red je mogoče v najširšem pomenu opredeliti kot skupek pravnih pravil, ki urejajo volitve, ali pa kot skup volilnih načel ter sredstev za njihovo uresničevanje, ki so pravno urejena. Podrobneje pa bi lahko volilni sistem opredelili tudi kot vsoto vseh pravic in obveznosti ter ukrepov in postopkov, določenih s predpisi neke države, ki se nanašajo na volitve. Volilni sistem v širšem pomenu torej obsega predpise o volilni pravici, organizaciji volitev, postopku in tehniki volitev, o razdelitvi mandatov itd. V ožjem smislu pa je volilni sistem samo sistem razdelitve mandatov.

Volilni sistem je eden najpomembnejših sestavnih delov splošnega političnega sistema vsake države, ker izraža in potrjuje temeljna politična razmerja in oblike določene družbe. Na drugi strani pa tudi sam volilni sistem vpliva na delovanje političnega sistema. Pomemben je za politični položaj in vlogo človeka kot državljana in tudi za organizacijo oblasti in delovanje političnih organov ter institucij.

Večina ustav ureja temelje volilnega sistema. Pri tem gre praviloma za splošno urejanje, saj prepušča podrobnejše urejanje zakonski ureditvi. Tehnična vprašanja pa so lahko urejena tudi v nižjih aktih.

Pojem volilnega sistema se uporablja predvsem za državne volitve, vendar pa je treba šteti kot njegov del tudi sistem lokalnih volitev.

3.1 VOLILNA PRAVICA

Najpomembnejši element volilnega sistema je volilna pravica, ki je ena temeljnih političnih pravic, od katere je v veliki meri odvisen tudi značaj volilnega sistema in sploh političnega sistema v določeni državi. Predpisi o volilni pravici določajo krog oseb, ki imajo pravico voliti v predstavniška telesa, in krog oseb, ki imajo pravico, da so izvoljene za člane teh teles. V sodobnih ureditvah je volilna pravica določena v ustavi kot ena temeljnih političnih pravic državljana (Grad, 2004, 111).

Za sodobne volilne sisteme so značilna nekatera načela, ki so nujen pogoj za demokratično vsebino volitev.

Splošna volilna pravica je pravica vsakega državljana, da voli ne glede na razredno, narodnostno, rasno, ekonomsko ali drugo pripadnost. V skladu z načelom splošne volilne pravice so izključeni oziroma začasno omejeni pri izvrševanju te pravice le tisti, ki zaradi duševne bolezni ali mladosti ne morejo glasovati.

Enaka volilna pravica se nanaša na aktivno volilno pravico in pomeni, da ima glas vsakega volivca enako vrednost, da ima pri volitvah v isto predstavniško telo vsak volivec samo en glas in da njegov glas nima nobene prednosti pred glasovi drugih volivcev.

Tajnost glasovanja je eden temeljnih pogojev za uresničevanje svobodnih volitev, ker omogoča volivcu svobodno izbiro brez pritiskov in je zato skoraj nepogrešljiv element politične demokracije.

Volitve so neposredne, če volivci sami, brez posrednika, glasujejo za člane predstavniškega telesa. Na splošno velja, da so neposredne volitve bolj demokratične kot posredne. Bolj so v skladu z ljudsko suverenostjo, ker omogočajo volivcu neposreden vpliv na izbiro njegovih predstavnikov v parlamentu. Posledica tega pa je tudi večja odgovornost izvoljenih do volivcev kot pri posrednih volitvah.

O svobodni volilni pravici govorimo takrat, ko lahko volivci na volitvah resnično svobodno izbirajo med različnimi kandidati oziroma političnimi strankami. Svoboda volitev obsega tudi pravico vsakega volivca, da uveljavi svojo volilno pravico ali pa je ne uveljavi.

Evidenca volilne pravice v Sloveniji je dvojna: stalna evidenca volilne pravice, ki se vodi v registru stalnega prebivalstva, ter evidenca volilne pravice z volilnimi imeniki, ki se sestavljajo za vsake volitve.

Zakon o volitvah v državni zbor posebej ureja postopek za varstvo volilne pravice. Uveljavljane varstva volilne pravice je po novi zakonodaji zagotovljeno v postopku pred volilnimi komisijami, pred državnim zborom, zagotovljeno pa je tudi sodno varstvo volilne pravice pred sodišči in pred ustavnim sodiščem (XII poglavje ZVDZ, Url. RS, št. 109/2006).

3.2 VOLILNE ENOTE

Volilne enote so območja, na katera se pred volitvami razdeli celotno območje, na katerem se izvedejo volitve. Z oblikovanjem volilnih enot se celotno volilno telo, ki voli člane predstavniškega telesa, razdeli v manjše, teritorialno omejene dele. Volilne enote se oblikujejo po pravilu, da se vsaki zagotovi približno enako število mandatov na določeno število prebivalcev, kar zahteva načelo enake volilne pravice. Možna so tudi manjša odstopanja, ker se volilne enote praviloma določijo čim bolj na podlagi obstoječe upravno teritorialne razdelitve. Posebnost od tega načela velja za oblikovanje posebnih volilnih enot za volitve pripadnikov italijanske oziroma madžarske narodnosti.

Za volitve poslancev državnega zbora se oblikuje osem volilnih enot. Pri oblikovanju volilnih enot je potrebno upoštevati geografsko zaokroženost in njihove skupne kulturne ter druge značilnosti. V vsaki volilni enoti pa se voli 11 poslancev. V okviru volilne enote se o posameznih kandidatih glasuje po volilnih okrajih. Teh je v vsaki volilni enoti 11 in v vsakem od njih se glasuje za enega kandidata. Volilna enota se razdeli na volilne okraje tako, da je v vsakem volilnem okraju približno enako število prebivalcev. Volišča določi okrajna volilna komisija. Volišča imajo zaporedno številko (63. člen ZVDZ, Url. RS, št. 109/2006).

Za volitve poslancev narodnostnih skupnosti se oblikujeta posebni volilni enoti. V vsaki od njiju se voli po en poslanec.

3.3 SISTEM DELITVE MANDATOV

Razdelitev mandatov se šteje za volilni sistem v ožjem smislu in je gotovo eden najpomembnejših elementov volilnega sistema. V vsakem primeru je odvisna od izida glasovanja, torej od glasov, ki so jih volivci dodelili posamičnim kandidatom oziroma listam kandidatov. Pri razdelitvi mandatov torej ne gre za vrednostno ocenjevanje kandidatov po neobjektiviziranih merilih, temveč v celoti za kvantificirano odločitev. Kljub temu pa so merila pretvorbe glasov volivcev v poslanske sedeže lahko različna in pripeljejo lahko do skrajno različnih rezultatov. Gre za razliko med večinskim in proporcionalnim sistemom.

Poglavitno vprašanje nove volilne zakonodaje je seveda bil sistem razdelitve mandatov. Po večinskem stališču naj bi bil osnova novega volilnega sistema proporcionalni sistem, dopolnjen z elementi večinskega sistema. Obenem naj bi sistem tudi v čim večji meri zagotavljal povezanost volivcev s poslanci in hkrati stabilnost oblasti. Na podlagi teh izhodišč je bil pripravljen zakon o volitvah v državni zbor, ki je bil sprejet septembra 1992.

Posredne volitve in organizacijo državnega sveta pa ureja zakon o državnem svetu, ki je tudi bil sprejet leta 1992.

Zakonsko sta urejeni tudi dve drugi pomembni vprašanji, predvolilna kampanja in financiranje strank. To sta zakona o političnih strankah in volilni kampanji.

Tako imamo danes v Republiki Sloveniji pretežno proporcionalni sistem razdelitve mandatov. Mandati se delijo na dveh ravneh, in sicer v volilni enoti ter na ravni celotne države. Uveden je tudi prag za vstop v državni zbor.

V volilni enoti se uporablja Harejev količnik, ki govori o tem, da se mandati delijo na podlagi izračuna, tako da se skupno število glasov, oddanih za vse liste kandidatov v volilni enoti, deli s številom poslancev, ki se volijo v volilni enoti. Število mandatov, ki pripada listi, se izračuna tako, da se z omenjenim količnikom deli število glasov za listo in da se ugotovi, kolikokrat je količnik vsebovan v številu glasov za listo.

Mandati, ki niso bili razdeljeni v volilnih enotah, se razdelijo na ravni države. Pri tej delitvi pridejo v poštev vse liste kandidatov razen list kandidatov, ki so bile vložene v eni volilni enoti, in pa liste, ki glede na volilni izid v celotnem volilnem telesu ne bi dobile treh mandatov. Pri delitvi mandatov na državni ravni se uporablja d'Hontov sistem. Mandati, ki jih pridobijo liste kandidatov pri tej delitvi, se dodelijo listam v tistih volilnih enotah, kjer imajo liste največje ostanke glasov v razmerju do količnika v volilnih enotah.

Personalizacija volitev je zagotovljena s tem, da so z liste kandidatov izvoljeni tisti kandidati, ki so imeli največji delež glasov v skupnem številu glasov v volilnih okrajih, v katerih so nastopili. Toda največ polovica mandatov, ki se deli na državni ravni, se lahko dodeli kandidatom ne glede na njihov volilni uspeh v volilnih okrajih. Dodeli se po vrstnem redu kandidatov, ki ga določi politična stranka na kandidatni listi.

Če sta dva kandidata dobila enak delež glasov, o izvolitvi med njima odloča žreb (91. člen ZVDZ, Url. RS, št. 109/2006).

3.4 NAČINI KANDIDIRANJA

Kandidate lahko predlagajo politične stranke in volivci (42. člen ZVDZ, Url. RS, št. 109/2006).

Volivci določijo listo kandidatov s podpisovanjem. V posamezni volilni enoti lahko določi listo kandidatov s podpisi skupina najmanj tisoč volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti. Kandidata za poslanca italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti določi s podpisi najmanj trideset volivcev, pripadnikov italijanske oziroma madžarske narodne skupnosti.

3.5 VOLILNI ORGANI

Pri nas je uveljavljen sistem kolegijskih volilnih organov, to je volilnih komisij in volilnih odborov. Poleg njih pa imajo določene funkcije pri volitvah še drugi organi, zlasti državni zbor, predsednik republike, ustavno in vrhovno sodišče.

Organizacijo glasovanja pri volitvah in glasovanja pri odpoklicu vodijo volilne komisije in odbori ter drugi volilni organi. Ker je za izvedbo volitev bistvenega pomena samostojnost dela volilnih organov, so ti pri svojem delu popolnoma neodvisni in delajo le na podlagi zakona in predpisov. Volitve poslancev vodijo in izvajajo volilne komisije in odbori. Volilne komisije skrbijo predvsem za tehnično izvedbo volitev ter za varstvo zakonitosti v volilnem postopku, tako v fazi glasovanja kot tudi v fazi kandidiranja. Imenujejo se za vsake redne volitve posebej in imajo štiriletno mandatno dobo. Volilne komisije se ustanovijo za državo, za volilno enoto in za volilni okraj. Neposredno na voliščih pa vodijo volitve volilni odbori, ki se imenujejo za vsake volitve.

Volilni organ sestavljajo predsednik in člani ter njihovi namestniki. Zakon pa loči tudi predstavnike in zaupnike list kandidatov, ki smejo biti navzoči pri celotnem delu volilnih organov in smejo opozarjati, nadzorovati itd.

Republiško volilno komisijo kot najvišji volilni organ imenuje državni zbor. Republiška volilna komisija pa imenuje volilne komisije volilnih enot in okrajne volilne komisije, ki imenujejo volilne odbore.

3.6 VOLILNI POSTOPEK

Razpis volitev

Razpis volitev pomeni časovno določitev začetka in tudi konca volilnega postopka. Zato je treba v aktu o razpisu volitev določiti dan razpisa volitev kot dan začetka volilnega postopka in dan glasovanja. Volitve razpiše predsednik republike. Predčasne volitve razpiše predsednik republike z aktom o razpustitvi državnega zbora. Zakon loči redne in predčasne volitve.

Redne volitve se razpišejo najprej 135 dni in najkasneje 75 dni pred potekom štirih let od prve seje prejšnjega državnega zbora. Od dneva razpisa volitev do dneva glasovanja ne sme preteči več kot 90 dni in ne manj kot 60 dni. Predčasne volitve se lahko opravijo najprej v 40 dneh od dneva razpisa (15. člen ZVDZ, Url. RS, št. 109/2006).

Postopek kandidiranja in potrjevanja kandidatur

Volilna kampanja se lahko začne najprej 30 dni pred dnevom glasovanja, končati pa se mora najkasneje 24 ur pred dnevom glasovanja (2. člen ZVolK, Url. RS, št. 119/2006).

V postopku kandidiranja, ki je ena najpomembnejših faz volilnega postopka, se pri pristojnem državnem organu vlagajo kandidature, ki so lahko v obliki posamičnih kandidatur ali pa v obliki kandidatnih list. Lista se sicer predlaga za volilno enoto kot celoto, vendar način glasovanja zahteva tudi razporeditev kandidatov po volilnih okrajih. V posameznem volilnem okraju se glasuje samo o enem kandidatu z liste. Za vsako kandidaturo je potrebno pisno soglasje kandidata in ko je dano, je nepreklicno. Lista kandidatov se vloži pri volilni komisiji volilne enote, in sicer najkasneje 25 dni pred dnevom glasovanja.

Volilna komisija lahko listo potrdi ali pa jo zavrne.

Postopek glasovanja

Z glasovanjem se opravi dokončna izbira med predlaganimi kandidaturami, kar je temeljni namen volitev. S tega vidika lahko štejemo glasovanje za določilno fazo volilnega postopka. Hkrati je to tudi edina faza volitev, ko volivci v celoti neposredno sodelujejo. To je torej najbolj množično dejanje v celotnem volilnem postopku, ki je izredno organizacijsko in tehnično zahtevno. Zato je ta faza volilnega postopka praviloma izredno podrobno in natančno urejena. Ta faza volitev je tudi najbolj občutljiva za kasnejše spore o zakonitosti volitev.

Poleg glasovanja na dan volitev je v upravičenih primerih dopuščeno tudi glasovanje nekoliko dni pred in po dnevu glasovanja kot tudi glasovanje po pošti, bolnim pa celo na domu. Omogočeno pa je tudi glasovanje volivcem, ki ne morejo glasovati v državi, ker bivajo v tujini.

Ugotavljanje volilnega izida

V tej fazi se ugotovi volja volivcev glede izbire kandidatov za poslance ter na tej podlagi se razdelijo poslanski mandati. Po našem volilnem zakonu poteka ugotavljanje izida glasovanja organizacijsko in časovno ločeno v štirih fazah: na vsakem volišču, v volilnem okraju, v volilni enoti in na ravni države.

Izid volitev na državni ravni ugotovi republiška volilna komisija in ga objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Republiška volilna komisija tudi izda izvoljenim poslancem potrdila o izvolitvi.

3.7 NAKNADNE, PONOVNE IN NADOMESTNE VOLITVE

Ponovne volitve je potrebno opraviti, kadar se že opravljene volitve razveljavijo zaradi nepravilnosti pri volitvah. Gre za ponovitev glasovanja.

Naknadne volitve se opravijo, če v volilni enoti oziroma posameznem volišču ni bilo izvedeno glasovanje na dan, ki je določen za glasovanje.

Nadomestne volitve pa so tiste, pri katerih je treba izvoliti enega ali več poslancev, ker je eno ali več poslanskih mest ostalo nezasedenih, parlament pa mora imeti določeno število poslancev (Grad, 2004, 155).

3.8 POLITIČNE STRANKE IN NJIHOVA VLOGA NA VOLITVAH V DRŽAVNI ZBOR

Eden najpomembnejših dejavnikov v sodobnem političnem življenju so politične stranke, katerih delovanje bistveno vpliva na dejansko uresničevanje državne ureditve.

S pojmom politična stranka se navadno razume tista politična organizacija, ki vključuje ljudi z istim političnim prepričanjem in ki se bori za osvojitve in obdržanje državne oblasti, prek katere želi uresničiti svoje politične cilje. Politične stranke so tiste organizacije, ki delujejo kot posrednik med družbo in državo in ki družbi omogočajo vpliv na državno odločanje prav zaradi izredno močnega vpliva strank na državni mehanizem. Poglavitne funkcije politične stranke so zlasti oblikovanje političnih mnenj, stališč in zahtev, s čimer pridejo do izraza različni politični in drugi skupinski interesi, politizacija družbe in politična vzgoja ljudi, vloga pri volitvah, delovanje na volilno telo ter postavljanje kandidatov in končna vloga strank pri delu predstavniških organov.

Politična stranka (v nadaljnjem besedilu: stranka) je združenje državljanek in državljanov, ki uresničujejo svoje politične cilje, sprejete v programu stranke, z demokratičnim oblikovanjem politične volje državljanek in državljanov in s predlaganjem kandidatk oziroma kandidatov na volitvah v državni zbor, za predsednico oziroma predsednika republike ter v organe lokalnih skupnosti (1. člen ZPolS, Url. RS, št. 100/2005).

Politične stranke se razvrščajo predvsem glede na svojo programsko usmeritev ter glede na organizacijo. Tako jih je mogoče razvrstiti na buržoazne in delavske, ideološke in pragmatične stranke ter na masovne in kadrovske stranke.

Zaradi svojega pomena za delovanje državne oblasti so politične stranke praviloma tudi pravno urejene. Skopo jih ureja(jo) ustave, podrobneje pa so urejene z zakoni. Ti navadno urejajo njihov položaj, družbeno vlogo, način njihovega delovanja in še zlasti način njihovega financiranja. Vloga političnih strank pa je praviloma določena predvsem v volilni zakonodaji, delovanje v parlamentu pa ureja poslovnik parlamenta. Demokratičnost delovanja stranke v političnem življenju skuša zagotoviti zakon s tem, da določa, da mora stranka delovati javno, kar zagotavlja s tem, da obvešča javnost o svojem delovanju. Ker so politične stranke ključni dejavnik

delovanja sodobnih demokratičnih političnih ureditev, določajo zakonodaje take pogoje za njihovo ustanovitev in članstvo, ki naj bi zagotovilo njihovo delovanje v okviru ustavne ureditve. Zakon ne določa načina organiziranja politične stranke, pač pa prepoveduje organiziranje stranke po funkcionalnem načelu. Stranka namreč ne sme delovati oziroma ustanavljati svojih organizacijskih oblik v gospodarskih družbah, v zavodih in drugih organizacijah ter v državnih organih. Poleg tega zakon še posebej prepoveduje ustanovitev in delovanje stranke kot vojaškega ali kot oboroženega združenja. Zakon izrecno ne predpisuje načina organiziranja politične stranke in jo načeloma prepušča njeni avtonomiji, vendar določa, da mora stranka imeti statut in program in da določa vsebino njenega statuta.

Eno najbolj občutljivih vprašanj zakonskega urejanja in delovanja strankarskega sistema je način financiranja političnih strank. Zakon predpisuje vire, iz katerih sme stranka črpati finančna sredstva. To so članarine, prispevki zasebnikov ter pravnih in fizičnih oseb, prihodki od premoženja stranke, darila, volila, dotacija iz proračuna ter dobiček iz dohodka podjetja, katerega lastnik je stranka. Merilo za dodelitev sredstev iz proračuna je volilni uspeh stranke na volitvah v državni zbor. Nekateri subjekti pa ne smejo financirati političnih strank, in sicer državni organi, javna podjetja, organi lokalnih skupnosti, humanitarne organizacije, verske skupnosti. V okviru zakonske ureditve financiranja politične stranke je še posebej urejeno financiranje volilne kampanje, in sicer v zakonu o volilni kampanji. Za zakonitost finančnega poslovanja stranke je izredno pomemben javni nadzor.

3.8.1 Stranke v RS

Stranka pridobiva sredstva iz:

1. članarine; 2. prispevkov zasebnikov, pravnih in fizičnih oseb; 3. prihodkov od premoženja; 4. daril; 5. volil; 6. proračuna; 7. dobička iz dohodka podjetja, katerega lastnik je (21. člen ZPolS, Url. RS, št. 100/2005).

Stranko lahko ustanovi najmanj 200 polnoletnih slovenskih državljanek in državljanov. To je običajen pogoj, ki se povezuje tudi s pridobitvijo volilne pravice, zato tudi ustanovitelj stranke ne sme biti oseba, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost. Podobni so pogoji za članstvo v stranki. Stranka lahko pravnoveljavno nastopa le, če je registrirana. Z registracijo pridobi tudi lastnost pravne osebe. Stranka se registrira na ministrstvu, pristojnem za upravo.

Kot je rečeno, je za naš strankarski sistem značilno dokaj veliko število strank v parlamentu, čeprav ne bi mogli trditi, da po tem kaj posebej izstopamo med državami, ki imajo proporcionalni volilni sistem. Delovanje političnih strank v državnem zboru pa poteka v glavnem v običajnih okvirih delovanja strank v parlamentu. Pa vendar sta pogosta zlasti dva pojava, ki sicer nista običajna v sodobnih parlamentarnih demokracijah: prestopanje iz ene stranke v drugo in pa razmeroma nepredvidljivo glasovanje poslancev posamičnih strank.

3.8.2 Stranke in volitve

Politična stranka določi kandidate po postopku, določenem z njenimi pravili. Lista kandidatov se določi s tajnim glasovanjem. Politična stranka lahko vloži listo kandidatov v vsaki volilni enoti, če njene liste kandidatov podprejo s podpisi najmanj trije poslanci državnega zbora. Podpisi poslancev na predpisanih obrazcih se predložijo državni volilni komisiji.

Politična stranka lahko vloži listo kandidatov v posamezni volilni enoti, če listo kandidatov določijo člani politične stranke, ki imajo volilno pravico in stalno prebivališče v volilni enoti, in če listo kandidatov podpre s podpisi najmanj petdeset volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti.

Politična stranka lahko vloži listo kandidatov v posamezni volilni enoti tudi v primeru, če lista kandidatov ni določena na način iz prejšnjega odstavka, in sicer ob pogoju, da listo kandidatov podpre s podpisi najmanj sto volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti.

Dvoje ali več političnih strank lahko predloži skupno kandidatno listo. Na kandidatni listi noben spol ne sme biti zastopan z manj kakor 35 % od skupnega dejanskega števila kandidatke in kandidatov na listi.

Določba prejšnjega odstavka ne velja za kandidatne liste, na katere so uvrščeni trije kandidati oziroma kandidatke, pri čemer mora biti na kandidatni listi, na katero so uvrščeni trije kandidati oziroma kandidatke, najmanj en predstavnik vsakega od spolov (43. člen ZVDZ, Url. RS, št. 109/2006).

Ime liste kandidatov, ki jo je vložila politična stranka, je ime politične stranke. Sestavni del imena liste je lahko tudi skrajšano ime stranke ali kratica njenega imena. Imenu liste se lahko doda simbol oziroma znak stranke. Če dvoje ali več političnih strank vloži skupno listo kandidatov, določijo ime skupne liste, pri čemer mora biti razvidno, da gre za skupno listo dveh ali več političnih strank (52. člen ZVDZ, Url. RS, št. 109/2006).

4 VOLITVE IN VOLILNI SISTEM DO LETA 1992

Razvoj po prvi svetovni vojni

Po prvi svetovni vojni je bila Slovenija del unitarne državne ureditve. Ker ni imela nobene politične avtonomije, tudi ni imela lastnega predstavniškega organa. Zatorej se je volilo člane enotnega jugoslovanskega parlamenta.

Jugoslovanski volilni sistem je bil ves čas proporcionalen, vendar bolj ali manj kombiniran z večinskim sistemom.

Razvoj v socialistični Jugoslaviji

Razvoj do leta 1974

Po drugi svetovni vojni je Slovenija pridobila položaj republike kot federalne enote v jugoslovanski federaciji. S tem je dobila lastne državne organe, tudi skupščino kot predstavniško in zakonodajno telo v okviru pristojnosti republike.

Volilni sistem v Jugoslaviji je šel v drugo smer kot drugi sodobni volilni sistemi. Usmeril se je v predstavništvo, vendar ne ljudstva kot celote, temveč tudi njegovih posameznih interesnih skupin, neposrednih proizvajalcev, kasneje pa tudi drugih profesionalnih skupin in lokalnih skupnosti.

Skupščina je bila trodomna, del združenega dela, občin in družbenopolitičnih organizacij. Delegatski sistem je uveljavil večjo vezanost delegata na njegovo volilno bazo, volitve pa so bile posredne.

Organizacija državne oblasti je temeljila na načelu enotnosti oblasti in skupščinske vladavine. Ljudska skupščina FLRJ, je bila sestavljena iz dveh domov: zveznega zbora in zbora narodov. Republiška ustavna ureditev je sledila zvezni.

Razvoj po letu 1974

Ustava iz leta 1974 je na področju političnega sistema prinesla predvsem okrepitev položaja in pristojnosti republik v razmerju do federacije na eni strani, na drugi pa pomembne spremembe v strukturi skupščin. Skupščina ni bila le najvišji organ državne oblasti, temveč tudi organ družbenega samoupravljanja.

V tem sistemu so bile neposredne volitve delegacij, vse druge volitve so bile posredne. Delegatski sistem je v drugi polovici osemdesetih let doživel vse močnejše kritike, saj ni v zadostni meri omogočal uveljavitev volivca kot posameznika in njegovega neposrednega vpliva na izbiro članov skupščin. Iz teh kritik so zrasle zahteve o neposrednih volitvah, ki naj bi omogočile tudi večjo odgovornost izvoljenih svojim volivcem. Zvezni amandmaji iz leta 1988, za njim pa republiški ustavni amandmaji iz leta 1989, so uvedli neposredne volitve v zbere skupščin. To je prineslo tudi pluralizem v političnem življenju in novost v družben pomen in vlogo volitev. Začeli so nastajati zametki političnih strank.

Oblikovala se je nova volilna zakonodaja. Treba je bilo zadostiti novim zahtevam in obenem upoštevati veljavno ustavno ureditev. Največje vprašanje je bilo vprašanje razdelitve mandatov. Na koncu je za volitve vsakega zbora bil določen različen volilni sistem. Drugi elementi, kot so volilna organizacija, volilna tehnika itd., pa so se v večji ali manjši meri naslonili na prejšnjo ureditev, ki se v teh vprašanjih ni v preveliki meri razlikovala od sodobnih ureditev. Ta nova zakonodaja je bila izpeljana na volitvah spomladi 1990.

Nastajanje volilne zakonodaje v letu 1992

S sprejemom nove slovenske ustave ob koncu leta 1991 je bila uvedena nova državna ureditev, ki se bistveno razlikuje od prejšnje. Namesto delegatske skupščine opravlja po novi ustavi zakonodajno funkcijo Državni zbor Republike Slovenije, ki je po svojem položaju, funkcijah in načinu oblikovanja podoben drugim sodobnim, zlasti evropskim parlamentom. Določena pooblastila na področju zakonodajne funkcije ima tudi državni svet kot predstavništvo posebnih družbenih interesov. Namesto prejšnjega kolektivnega predsedstva je ustava uvedla predsednika republike, ki se voli neposredno.

Z ustavo so določena samo temeljna načela za volitve državnega zbora in predsednika republike. Natančneje pa vsa ta pomembna vprašanja urejajo in razčlenjujejo zakoni in drugi predpisi. Tako lahko omenimo zakon o volilnem sistemu, zakon o volitvah v državni zbor, zakon o volitvah državnega sveta, zakon o predvolilni kampanji in financiranju strank itd.

Na vseh teh temeljih temeljijo volitve poslancev in svetnikov od osamosvojitve naprej (Grad, 2004, 93).

5 VOLITVE V DRŽAVNI ZBOR 1992-2008 TER VLADNE KOALICIJE

5.1 VOLITVE 1992

Uradni list RS, št. 48/1992

Odlok o razpisu splošnih volitev v Državni zbor RS.

Na podlagi prve alineje prvega odstavka 107. člena Ustave Republike Slovenije, v zvezi s prvim odstavkom 3. člena Ustavnega zakona za izvedbo Ustave Republike Slovenije in na podlagi prvega odstavka 14. člena Zakona o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 44/) je Predsedstvo Republike Slovenije na 127. seji 30. 9. 1992 sprejelo

O D L O K

o razpisu splošnih volitev poslancev v državni zbor.

I

Razpisujejo se splošne volitve poslancev v državni zbor.

II

Splošne volitve poslancev v državni zbor bodo v nedeljo, 6. decembra 1992.

III

Za dan razpisa splošnih volitev po tem odloku, s katerim začno teči roki za volilna opravila, se šteje 7. oktober 1992.

IV

Za izvršitev tega odloka skrbi Republiška volilna komisija.

Št. 013-1/92

Ljubljana, 30. septembra 1992.

Predsedstvo Republike Slovenije

Predsednik
Milan Kučan l. r.

Volitve v Državni zbor RS 1992 so bile 1. volitve v državni zbor v samostojni Sloveniji in 2. demokratične volitve v državni zbor v Sloveniji.

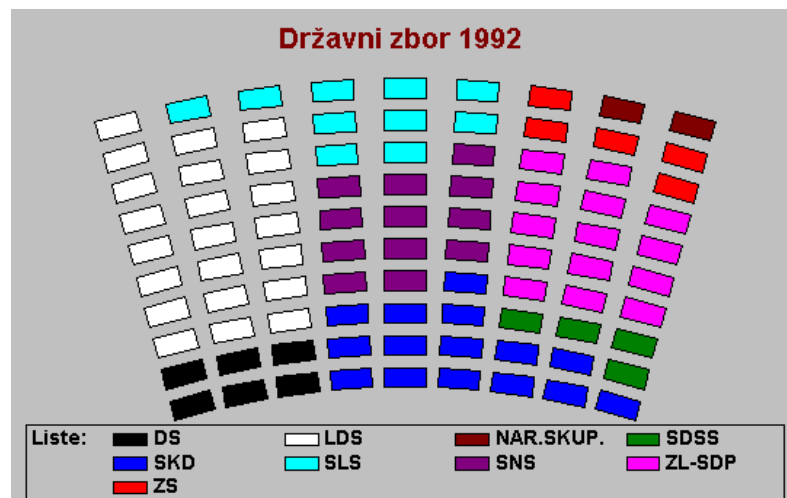
Potekale so 6. decembra leta 1992. Pravico je imelo voliti 1.491.374 volivcev. Volilna udeležba je bila 85,6 %.

Tabela 1: Uradni rezultati po listah za Slovenijo

kandidatna lista	število glasov	odstotek
DEŽELNA STRANKA SLOVENIJE	912	0,08 %
DEMOKRATSKA STRANKA	59.487	5,01 %
DEMOS, KRAMBERGERJEVA ZDRUŽENA LISTA, DONS, REPSS	9.143	0,77 %
GIBANJE ZA OBČO DEMOKRACIJO	6.707	0,56 %
IDZ - DDI	1.125	0,09 %
KRŠČANSKI SOCIALISTI-DS NAPREJ-SVOBODNA STRANKA	13.592	1,14 %
LIBERALNO DEMOKRATSKA STRANKA	278.851	23,46 %
LIBERALNA STRANKA	18.069	2,01 %
LIBERALNO DEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE	16.892	1,42 %
NARODNI DEMOKRATI IN SLOVENSKA GOSPODARSKA STRANKA	25.852	2,18 %
REPUBLIKANSKA ZVEZA SLOVENIJE	5.378	0,45 %
SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	103.300	8,69 %
SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA	119.091	10,02 %
SLOVENSKI KRŠČANSKI DEMOKRATI	172.424	14,51 %
SLOVENSKO EKOLOŠKO GIBANJE	7.360	0,62 %
SOCIALDEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE	39.675	3,34 %
SOCIALISTIČNA STRANKA SLOVENIJE	32.696	2,75 %
SLOVENSKA OBRTNO PODJETNIŠKA STRANKA	18.965	1,60 %
STRANKA NEODVISNIH	16.178	1,36 %
ŠTAJERSKA DEMOKRATSKA KRŠČANSKA STRANKA	8.022	0,68 %
ZDRUŽENA LISTA	161.349	13,58 %
ZDRUŽENJE "SMER" SLOVENIJE	6.674	0,56 %
ZELENI SLOVENIJE	44.019	3,70 %
ZELENO GIBANJE OBČINE LJUBLJANA MOSTE POLJE	708	0,06 %
ZVEZA ZA PRIMORSKO	10.059	0,85 %
NEODVISNI KANDIDATI	11.850	1,00 %
skupaj	1188378	100 %

Vir: Uradni rezultati volitev 92' (URL=«<http://volitve.gov.si/dz1992/92urvs.htm>«).

Slika 1: Sestava Državnega zbora RS 92'

Vir: Struktura Državnega zbora RS 92' (<http://volitve.gov.si/dz1992/92urpa.htm>).

Legenda:

- DS - Demokratska stranka
- SKD - Slovenski krščanski demokrati
- ZS - Zeleni Slovenije
- LDS - Liberalna demokratska stranka
- SLS - Slovenska ljudska stranka
- SNS - Slovenska nacionalna stranka
- SDSS - Socialdemokratska stranka Slovenije
- ZD_SDP - Združena lista
- NAR_SKUP - Narodnostni skupnosti

Predsednik državnega zbora v mandatnem obdobju 1992-1996 je bil mag. Herman Rigelnik (od 1992 do septembra 1994) in pa Jožef Školč (od septembra 1994 do konca mandata).

Vlado je v mandatnem obdobju 1992-1996 vodil Janez Drnovšek.

Podatki o volilni udeležbi za celotno Slovenijo

Na volitvah 6. decembra 1992 je imelo pravico voliti skupaj 1.491.374 volivcev.

Do 19. ure je bilo po uradnih podatkih oddano 1.277.604 glasovnic.

Veljavnih glasovnic je bilo 1.188.378.

Volilna udeležba je bila 85,6 %.

Tabela 2: Podatki o volilni udeležbi za volilne enote

volilna enota/sedež	vseh volivcev	glasovalo	odstotek
volilna enota 1/Kranj	176.319	159.051	90 %
volilna enota 2/Postojna	181.077	161.406	89 %
volilna enota 3/Ljubljana Center	181.955	161.065	89 %
volilna enota 4/Ljubljana Bežigrad	189.635	166.608	88 %
volilna enota 5/Celje	191.514	162.506	85 %
volilna enota 6/Novo mesto	180.415	156.240	87 %
volilna enota 7/Maribor	197.539	157.102	80 %
volilna enota 8/Ptuj	192.920	156.274	81 %
skupaj	1.491.374	1.277.604	85,6 %

Vir: Volilna udeležba 92' (URL=«<http://volitve.gov.si/dz1992/92urvu.htm>«).

Komisije

- Mandatno-imunitetna komisija
- Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve
- Komisija po Zakonu o nezdružljivosti opravljanja javne funkcije s pridobitno dejavnostjo
- Komisija za poslovnik
- Komisija za narodni skupnosti
- Komisija za peticije
- Komisija za lokalno samoupravo
- Komisija za žensko politiko
- Komisija za nadzor nad delom varnostnih in obveščevalnih služb
- Komisija za spremljanje in nadzor lastninskega preoblikovanja družbene lastnine
- Komisija za vprašanja invalidov
- Komisija za evropske zadeve

Preiskovalne komisije:

- preiskovalna komisija za parlamentarno preiskavo o sumu zlorabe javnih pooblastil v poslovanju podjetij HIT d. o. o., Nova Gorica, Elan, Slovenske železarne, banke, ki so v sanacijskem postopku, za dodelitev koncesij za uvoz sladkorja tudi za potrebe državnih rezerv;
- preiskovalna komisija o raziskovanju poveljnih množičnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in drugih tovrstnih nepravilnosti;
- preiskovalna komisija za parlamentarno preiskavo o vpletenosti in odgovornosti javnih funkcij v zvezi z najdbo orožja na mariborskem letališču;
- preiskovalna komisija o preiskavi politične odgovornosti posameznih nosilcev javnih funkcij v izvršnih svetih občin in republike za razkroj gospodarskega sistema Iskre.

Odbori

- Odbor za gospodarstvo
- Odbor za infrastrukturo in okolje
- Odbor za kmetijstvo in gozdarstvo
- Odbor za finance in kreditno-monetarno politiko
- Odbor za nadzor proračuna in drugih javnih financ
- Odbor za mednarodne odnose
- Odbor za notranjo politiko in pravosodje
- Odbor za obrambo
- Odbor za znanost, tehnologijo in razvoj
- Odbor za zdravstvo, delo, družino in socialno politiko
- Odbor za kulturo, šolstvo in šport
- Odbor za spremljanje uresničevanja Resolucije o izhodiščih zasnove nacionalne varnosti Republike Slovenije

Komentar volitev in izida

Prve državnozborske volitve po osamosvojitvi Slovenije so dokončno potrdile prizadevanja Slovenije in Slovencev za nov začetek in uveljavile načela, zapisana v Ustavi RS in zakonih. Prinesle so strankarski pluralizem, nov pogled in dojemanje reprezentativnosti v državnem zboru ter o volitvah nasploh. Na veliko pomembnost tega dogodka kaže tudi zelo velika volilna udeležba.

Slovenija je tako z novim zastopstvom v državnem zboru, z večino »levičarskih« strank in tako tudi z »levo« vlado pod vodstvom Liberalno demokratske stranke in g. Janeza Drnovška stopila na samostojno pot s temelji na socialnih pravicah, liberalnosti in svobodi.

5.2 VOLITVE 1996

Uradni list RS, št. 50/1996

Odlok o razpisu splošnih volitev v Državni zbor RS.

Na podlagi prve alineje prvega odstavka 107. in tretjega odstavka 81. člena Ustave Republike Slovenije ter na podlagi prvega odstavka 14., prvega in drugega odstavka 15. in 16. člena Zakona o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 44/92 in 60/95) izdajam

O D L O K
o razpisu splošnih volitev v državni zbor.

I

Razpisujejo se splošne volitve poslancev v državni zbor.

II

Splošne volitve poslancev v državni zbor bodo v nedeljo, 10. novembra 1996.

III

Za dan razpisa splošnih volitev po tem odloku, s katerim začnejo teči roki za volilna opravila, se šteje sreda, 11. septembra 1996.

IV

Za izvršitev tega odloka skrbi Republiška volilna komisija.

Št. 006-00-4/96

Ljubljana, 5. septembra 1996.

Predsednik
Republike Slovenije
Milan Kučan l. r.

Volitve v Državni zbor RS 1996 so bile 2. volitve v državni zbor v samostojni Sloveniji in 3. demokratične volitve v državni zbor v Sloveniji.

Na volitvah je imelo pravico voliti 1.542.218 volivcev. Volilna udeležba je bila 73,70 %.

Tabela 3: Uradni rezultati po listah za Slovenijo

kandidatna lista	število glasov	odstotek
LDS – Liberalna demokracija Slovenije	288.783	27,01 %
SLS – Slovenska ljudska stranka	207.186	19,38 %
SDS – Socialdemokratska stranka Slovenije	172.470	16,13 %
SKD – Slovenski krščanski demokrati	102.852	9,62 %
ZL – Združena lista socialnih demokratov	96.597	9,03 %
DeSUS – Demokratična stranka upokojujencev Slovenije	46.152	4,32 %
SNS – Slovenska nacionalna stranka	34.422	3,22 %
DS – Demokratska stranka Slovenije – Demokrati Slovenije	28.624	2,68 %
ZELENI – Zeleni Slovenije	18.853	1,76 %
SOPS – Slovenska obrtniško podjetniška stranka – Stranka centra	12.335	1,15 %
SF – Slovenski forum in deželni stranki: Zveza za Primorsko, Zveza za Gorenjsko	11.383	1,06 %
LS – Liberalna stranka	7.972	0,75 %
NSD – Nacionalna stranka dela	5.827	0,54 %
ZA – Zelena alternativa Slovenije – Zelena alternativa	5.602	0,52 %
RZS – Republikanska zveza Slovenije, Republikanci Slovenije, Republikanci	5.071	0,47 %
KPS – Komunistična partija Slovenije	5.027	0,47 %
KSU – Krščansko socialna unija	4.767	0,45 %
SND – Slovenska nacionalna desnica	3.327	0,31 %
DEUS-LZS – Domoljubna enotna upokojenska stranka – Liga za Slovenijo	2.025	0,19 %
NS – Nova stranka	1.104	0,10 %
NPS – Naprej Slovenija	886	0,08 %
SED – Stranka enakopravnih dežel	541	0,05 %

Vir: Rezultati volitev

(URL=«<http://www.dvk.gov.si/volitve/dz1996/info/urvs26.htm>«).

Liste z manj kot 3 % glasov se niso uvrstile v parlament. 2. Državni zbor Republike Slovenije je začel delovati po volitvah leta 1996, ko se je iztekel mandat predhodnemu zboru.

Koalicijo so februarja leta 1997 sklenile stranke LDS, SLS in DeSUS.
Razmerje med koalicijskimi in opozicijskimi poslanci

- Koalicija:
 - PS LDS – 25 poslancev
 - PS SLS – 19 poslancev
 - PS DeSUS – 5 poslancev
- Opozicija:
 - PS SDS – 16 poslancev
 - PS SKD – 9 poslancev
 - PS ZLSD – 9 poslancev
 - PS SNS – 4 poslanci

Poleg teh so državni zbor sestavljali še: po en poslanec italijanske in madžarske narodne skupnosti ter en neodvisni poslanec.

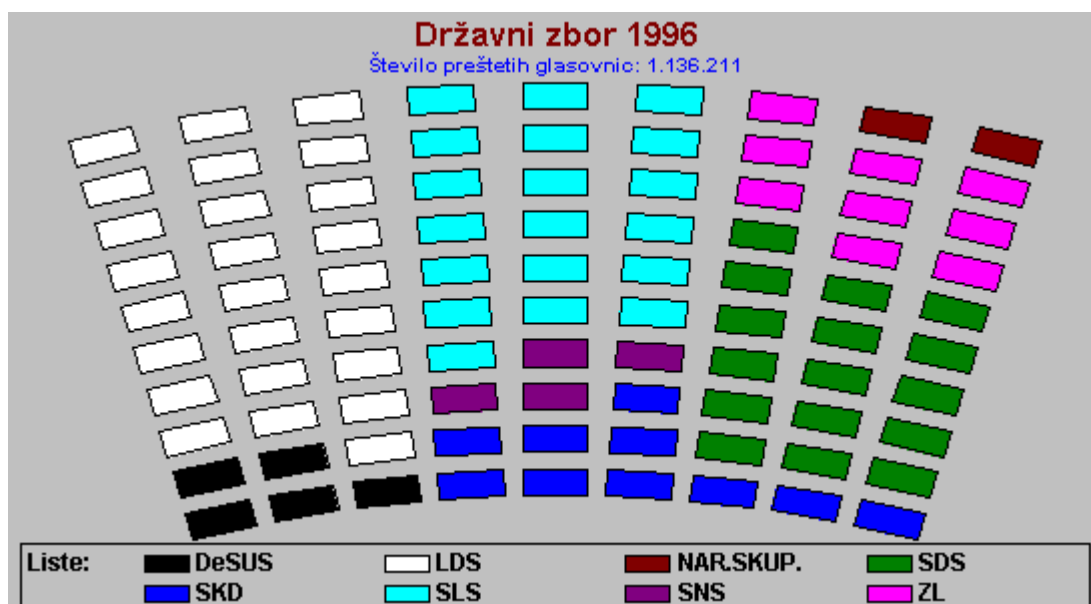
Predsednik državnega zbora v mandatnem obdobju 1996-2000 je bil Janez Podobnik, predsednik vlade pa do 7. junija 2000 Janez Drnovšek, od 7. junija do 30. novembra pa Andrej Bajuk.

Število prešteti glasov: 1.136.211.

Število neveljavnih glasov: 67.007.

Število veljavnih glasov: 1.069.204.

Slika 2: Sestava DZ 96'

Vir: Napoved sestave Državnega zbora
(URL=«<http://www.dvk.gov.si/volitve/dz1996/info/urpa19.htm>«).

Nezaupnica

Državni zbor je 8. aprila 2000 vladi izglasoval nezaupnico, zato je bila 7. junija 2000 oblikovana nova vladna koalicija, ki so jo sestavile poslanske skupine SLS+SKD ter SDS in samostojni poslanci.

Razmerje med koalicijskimi in opozicijskimi poslanci po 7. juniju 2000

- Koalicija:
 - PS SLS+SKD - 28 poslancev
 - PS SDS - 16 poslancev
- Opozicija:
 - PS LDS - 25 poslancev
 - PS ZLSD - 9 poslancev
 - PS DeSUS - 4 poslanci
 - PS SNS - 4 poslanci

Poleg teh so državni zbor sestavljali še: po en poslanec italijanske in madžarske narodne skupnosti ter trije neodvisni poslanci.

Komentar volitev in izida

Volitve leta 1996 so s svojo visoko udeležbo, ki je bila skoraj 74 %, »potrdile«, da je Slovenija s svojo politiko na pravi poti, saj so volivci največ glasov tudi tokrat namenili LDS-u, toda okrepitev položaja t. i. »pomladnih strank« v državnem zboru pa je prineslo nova razmerja moči in interesov, kar se je kasneje odrazilo tudi v nezaupnici vladi in sestavi nove vladne koalicije, SLS+SKD in SDS. To je zaradi narave teh strank pomenilo nekakšno spremembo v bolj konzervativno politiko od prejšnje.

Vsekakor je tako bilo obdobje od leta 1996 do 2000 tudi na nek način novo za Slovenijo in slovensko politiko, saj so bili na preizkušnji novi politični instrumenti, npr. nezaupnica. Hkrati pa se je Slovenija vedno bolj odmikala od starih vzorcev v Jugoslaviji in se oblikovala v resno mlado parlamentarno demokracijo.

5.3 VOLITVE 2000

Uradni list RS, št. 67/2000

Odlok o razpisu rednih volitev v Državni zbor RS.

Na podlagi prve alineje prvega odstavka 107., tretjega odstavka 81. člena Ustave Republike Slovenije in Ustavnega zakona o dopolnitvi 80. člena Ustave Republike Slovenije ter na podlagi drugega odstavka 12., prvega odstavka 13., prvega odstavka 14., prvega in drugega odstavka 15. in 16. člena Zakona o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 44/92 in 60/95) izdajam

O D L O K

o razpisu rednih volitev v državni zbor.

I

Razpisujejo se redne volitve poslancev v državni zbor.

II

Redne volitve poslancev v državni zbor bodo v nedeljo, 15. oktobra 2000.

III

Za dan razpisa rednih volitev po tem odloku, s katerim začnejo teči roki za volilna opravila, se šteje sreda, 16. avgust 2000.

IV

Za izvršitev tega odloka skrbi Republiška volilna komisija.

Št. 006-00-2/00

Ljubljana, 27. julija 2000.

Predsednik
Republike Slovenije
Milan Kučan l. r.

Uradni list RS, št. 98/2000

Poročilo o izidu rednih volitev poslancev v Državni zbor RS.

POROČILO

o izidu rednih volitev poslancev
v državni zbor

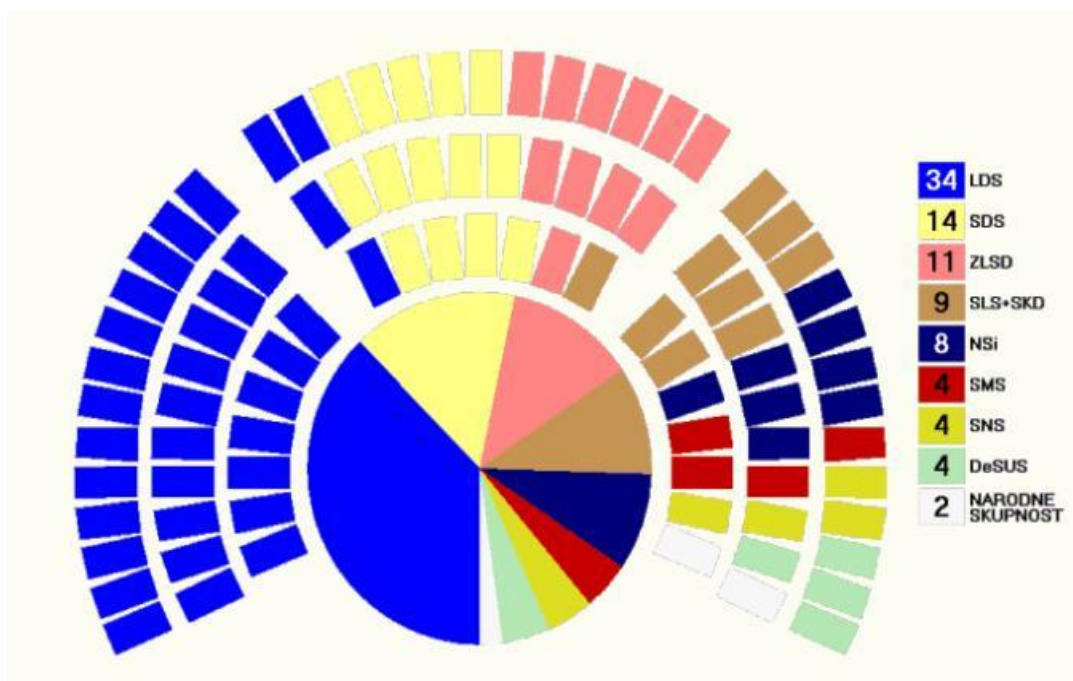
UGOTOVITVE

PRVI DEL

I.

1. Na rednih volitvah poslancev v državni zbor dne 15. oktobra 2000 je imelo pravico voliti skupaj 1.586.695 volivcev.
2. Glasovalo je skupaj 1.116.423 volivcev, kar predstavlja 70,37 odstotka vseh volivcev, ki so imeli pravico voliti.
3. Od števila volivcev, ki so glasovali, je 359 volivcev glasovalo s potrdili, ostali so bili vpisani v volilne imenike.
4. Po pošti je glasovalo 4186 volivcev.

Slika 3: Sestava DZ po volitvah 2000

Vir: Volitve poslancev v Državni zbor 2000
(URL=«http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2000/rez_mandati.htm«).

Tabela 4: Število glasov kandidatnim listam 2000

kandidatna lista	število glasov	odstotek
LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE	390.306	36,26 %
SOCIALDEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE	170.228	15,81 %
ZDRUŽENA LISTA SOCIALNIH DEMOKRATOV	130.079	12,08 %
SLS + SKD SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	102.691	9,54 %
NOVA SLOVENIJA - KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	93.247	8,66 %
DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE	55.634	5,17 %
SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA	47.214	4,39 %
STRANKA MLADIH SLOVENIJE	46.674	4,34 %
ZDRUŽENI ZELENİ - ZELENİ SLOVENIJE IN ZELENA ALTERNATIVA	9.691	0,90 %
DEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE	8.079	0,75 %
NOVA STRANKA	6.338	0,59 %
GLAS ŽENSK SLOVENIJE	4.745	0,44 %
NAPREJ SLOVENIJA	3.300	0,31 %
STRANKA DEMOKRATSKE AKCIJE SLOVENIJE	3.208	0,30 %
KOMUNISTIČNA PARTIJA SLOVENIJE	1.945	0,18 %
DEŽELNA STRANKA ŠTAJERSKE	732	0,07 %
MOJCA	697	0,06 %
NEODVISNI KANDIDAT - PLANINŠIČ FRANC	518	0,05 %
MIRKO JUSTIN IN SKUPINA VOLIVCEV	404	0,04 %
PETER - ČRTOMIR GORJANC	276	0,03 %
MILAN ROBIČ IN SKUPINA VOLIVCEV	261	0,02 %
VALTER SKOK IN SKUPINA VOLIVCEV	178	0,02 %
IZUMITELJ HINKO STAKNE	75	0,01 %

Vir: Volitve poslancev v Državni zbor 2000
(URL=<http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2000/>).

Liste, ki so dobile manj kot 4 % glasov, se tako niso uvrstile v parlament. V parlament za obdobje 2000-2004 sta se prvič uvrstili stranki Nova Slovenija in Stranka mladih Slovenije.

Tabela 5: Volilna udeležba po VE 2000

volilna enota	udeležba	število volilnih upravičencev	odstotek udeležbe	neuradni odstotek udeležbe (1996)
KRANJ	143.275	191.964	74,64 %	72,18 %
POSTOJNA	136.148	193.496	70,36 %	75,31 %
LJUBLJANA - CENTER	145.511	193.933	75,03 %	76,84 %
LJUBLJANA - BEŽIGRAD	152.115	205.152	74,15 %	76,65 %
CELJE	141.596	204.610	69,20 %	71,88 %
NOVO MESTO	135.484	190.713	71,04 %	73,29 %
MARIBOR	130.389	206.724	63,07 %	64,84 %
PTUJ	129.652	201.936	64,20 %	65,12 %

Vir: Volitve poslancev v Državni zbor 2000
(URL=«http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2000/udel_ve.htm«).

Predsednik Državnega zbora RS v mandatnem obdobju 2000-2004 je bil Borut Pahor. 9. julija 2004, ko ji bil izvoljen za poslanca v Evropskem parlamentu, pa je funkcijo predsednika Državnega zbora RS v mandatnem obdobju 2000-2004 nastopil Franc Feri Horvat (od 12. julija 2004 do konca mandata).

Od 30. novembra 2000 je vlado vodil Janez Drnovšek, in sicer do 19. decembra 2002, ko je postal predsednik republike. Takrat je njegovo mesto prevzel Anton Rop, ki je vlado vodil do 3. decembra 2004.

MADŽARSKA NARODNA SKUPNOST

Mária Pozsonc je bila zmagovalka volitev predstavnika madžarske narodne skupnosti s 12.870 točkami. Sledil ji je Jožef Kocon ml., ki je prejel 10.591 glasov. Nato pa so se razvrstili Janez Somi, Jožef Hančik in József Mursics.

ITALIJANSKA NARODNA SKUPNOST

Na volitvah italijanske narodne skupnosti je zmagal Roberto Battelli s 1.302 točkami.

Komisije

- Mandatno-imunitetna komisija
- Komisija za volitve, imenovanja in administrativne zadeve
- Komisija po zakonu o nezdružljivosti opravljanja javne funkcije s pridobitno dejavnostjo
- Komisija za poslovník
- Komisija za narodni skupnosti
- Komisija za nadzor nad delom varnostnih in obveščevalnih služb
- Komisija za nadzor proračuna in drugih javnih financ
- Komisija za peticije
- Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu
- Komisija za evropske zadeve

Odbori

- Odbor za gospodarstvo
- Odbor za infrastrukturo in okolje
- Odbor za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
- Odbor za finance in monetarno politiko
- Odbor za zunanjo politiko
- Odbor za notranjo politiko
- Odbor za obrambo
- Odbor za zdravstvo, delo, družino, socialno politiko in invalide
- Odbor za kulturo, šolstvo, mladino, znanost in šport

Kolegij

- Kolegij predsednika Državnega zbora Republike Slovenije

Komentar volitev in izida

Po nezaupnici vladi in oblikovanju nove leta 2000 so dobile redne volitve tega leta izjemno pozornost. Vprašanje je bilo, ali bodo »pomladne« stranke dobile podporo volivcev za nadaljevanje svoje vlade ali pa bodo volivci namenili svoje glasove »levici« in tako popolnoma spremenili podobo državnega zbora.

Slednje se je tudi zgodilo, saj je LDS dobila kar 34 poslancev, medtem ko sta stranki SLS+SKD in SDS izgubili sedeže v državnem zboru. Za dokajšnje obdržanje razmerja med »levico in desnico« pa je poskrbela N.Si s svojimi osmimi mandati.

Slovenija je torej že tretjič zapored izvolila isto najmočnejšo stranko in tako nadaljevala po ustaljeni poti, poti približevanja Evropi in njenim modelom, a marsikdo se je kljub ogromni zmagi LDS-a na volitvah lahko spraševal, kdaj bodo na vrh stopile druge stranke. Vse stranke ali pa vsaj večina pa se je strinjala v zvezi s ključnimi vprašanji vstopa v Evropsko unijo in NATO.

5.4 VOLITVE 2004

Uradni list RS, št. 75/2004

Odlok o razpisu rednih volitev v Državni zbor RS.

Na podlagi prve alineje prvega odstavka 107., tretjega odstavka 81. člena Ustave Republike Slovenije in Ustavnega zakona o dopolnitvi 80. člena Ustave Republike Slovenije ter na podlagi drugega odstavka 12., prvega odstavka 13., prvega odstavka 14., prvega in drugega odstavka 15. in 16. člena Zakona o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 44/92, 60/95, 67/97 – odločba US, 66/2000 – UZ80 in 73/2003 odločba US) izdajam

O D L O K

o razpisu rednih volitev v državni zbor.

I

Razpisujejo se redne volitve poslancev v državni zbor.

II

Redne volitve poslancev v državni zbor bodo v nedeljo, 3. oktobra 2004.

III

Za dan razpisa rednih volitev po tem odloku, s katerim začnejo teči roki za volilna opravila, se šteje ponedeljek, 26. julij 2004.

IV

Za izvršitev tega odloka skrbi Republiška volilna komisija.

Št. 006-00-1/04

Ljubljana, 9. julija 2004.

dr. Janez Drnovšek l. r.
Predsednik
Republike Slovenije

Uradni list RS, št. 112/2004

Poročilo o izidu rednih volitev poslancev v Državni zbor RS, stran 13466.

POROČILO

o izidu rednih volitev poslancev
v državni zbor

UGOTOVITVE

PRVI DEL

I.

1. Na volitvah dne 3. oktobra 2004 je imelo pravico voliti 88 poslancev državnega zbora, ki se volijo na podlagi splošne volilne pravice, 1.634.402 volivcev, pri čemer je bilo 1.634.370 volivcev, ki so bili vpisani v volilne imenike, ter 32 volivcev, ki so glasovali s potrdilom pristojnega organa, ker pomotoma niso bili vpisani v volilni imenik.

2. Na podlagi splošne volilne pravice je glasovalo skupaj 991.263 volivcev ali 60,64 % vseh volivcev, ki so imeli pravico voliti.

Od števila volivcev, ki so glasovali, je 32 volivcev glasovalo s potrdili, ostali so bili vpisani v volilne imenike.

Po pošti je glasovalo 2.407 volivcev.

3. Za izvolitev 88 poslancev državnega zbora, ki se jih izvoli na podlagi splošne volilne pravice, je bilo oddanih 991.123 glasovnic.

Ker so bile glasovnice prazne oziroma volja volivca ni bila jasno izražena, je bilo neveljavnih 22.351 glasovnic.

Veljavnih glasovnic je bilo 968.772.

Tabela 6: Podatki o udeležbi za VE 2004

volilna enota	udeležba	število volilnih upravičencev	odstotek udeležbe	odstotek udeležbe 2000	odstotek udeležbe 1996
Kranj	127.613	199.066	64,11 %	74,82 %	72,18 %
Postojna	118.833	199.016	59,71 %	70,48 %	75,31 %
Ljubljana - Center	130.876	200.003	65,44 %	75,73 %	76,84 %
Ljubljana - Bežigrad	135.107	213.016	63,43 %	74,41 %	76,65 %
Celje	127.935	210.190	60,87 %	69,30 %	71,88 %
Novo mesto	117.598	196.159	59,95 %	71,37 %	73,29 %
Maribor	117.408	210.218	55,85 %	64,29 %	64,84 %
Ptuj	115.893	206.734	56,06 %	62,55 %	65,12 %

Vir: Volitve v Državni zbor RS 2004

(URL=http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2004/html/udel_ve.htm).

Predsednik Državnega zbora RS v mandatnem obdobju 2004-2008 je bil France Cukjati, vlado pa je od 3. decembra 2004 do 21. novembra 2008 vodil Janez Janša.

IZIDI GLASOVANJA

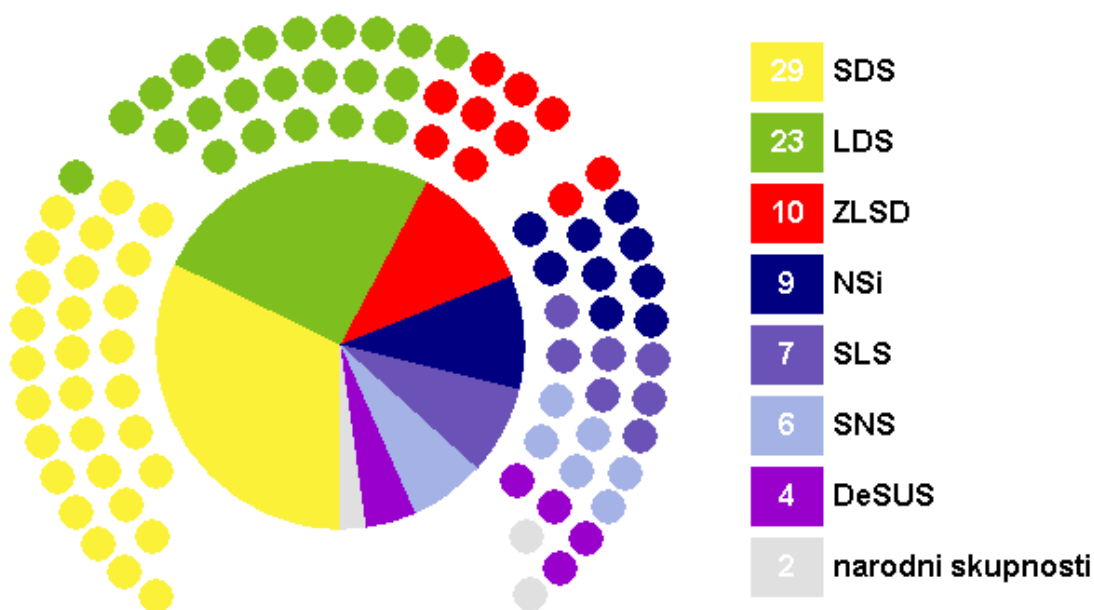
Število oddanih glasovnic: 991.123.
 Število neveljavnih glasovnic: 22.351.
 Število veljavnih glasovnic: 968.772.

Tabela 7: Izid glasovanja 2004

kandidatna lista	število glasov	odstotek
SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA - SDS	281.710	29,08 %
LDS LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE	220.848	22,80 %
ZDRUŽENA LISTA SOCIALNIH DEMOKRATOV	98.527	10,17 %
N.Si - NOVA SLOVENIJA - KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	88.073	9,09 %
SLS SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA	66.032	6,82 %
SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA - SNS	60.750	6,27 %
DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV SLOVENIJE - DeSUS	39.150	4,04 %
AS - AKTIVNA SLOVENIJA	28.767	2,97 %
SLOVENIJA JE NAŠA - SJN	25.343	2,62 %
SMS - STRANKA MLADIH SLOVENIJE	20.174	2,08 %
JUNIJSKA LISTA	8.733	0,90 %
ZELENI SLOVENIJE	6.703	0,69 %
ZA PODJETNO SLOVENIJO	5.435	0,56 %
GLAS ŽENSK SLOVENIJE - GŽS, ZVEZA ZA PRIMORSKO - ZZP, ZVEZA NEODVISNIH SLOVENIJE - ZNS, NOVA DEMOKRACIJA SLOVENIJE - NDS	5.229	0,54 %
SEG - STRANKA EKOLOŠKIH GIBANJ SLOVENIJE	3.991	0,41 %
DEMOKRATSKA STRANKA SLOVENIJE	2.670	0,28 %
STRANKA SLOVENSKEGA NARODA	2.574	0,27 %
ZDRUŽENI ZA SAMOSTOJNO PRAVIČNO SLOVENIJO - ZDRUŽENI	1.496	0,15 %
NAPREJ SLOVENIJA	995	0,10 %
SOCIALNA LIBERALNA STRANKA	713	0,07 %
MARKO BRECELJ	523	0,05 %
MIHAEL SVANJAK	191	0,02 %
SAMOSTOJNI KANDIDAT ŠTEFAN HUDOBIVNIK	145	0,01 %

Vir: Volitve v Državni zbor RS 2004
 (URL=«http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2004/html/rez_si.htm«).

Slika 4: Sestava državnega zbora

Vir: Volitve v Državni zbor RS 2004
(URL=[«http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2004/html/rez_si.htm»](http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2004/html/rez_si.htm)).

Preiskovalni komisiji:

- preiskovalna komisija za ugotovitev in oceno dejanskega stanja, ki je lahko podlaga za odločanje o politični odgovornosti nosilcev javnih funkcij v Vladi Republike Slovenije na Ministrstvu za pravosodje in Vrhovnem državnem tožilstvu Republike Slovenije v zvezi z izvrševanjem nadzora po Zakonu o državnem tožilstvu (Uradni list RS št. 110/02 - uradno prečiščeno besedilo), za spremembo zakonodaje in za druge odločitve v skladu z ustavnimi pristojnostmi državnega zbora;
- preiskovalna komisija za ugotovitev politične odgovornosti nosilcev javnih funkcij v zvezi z domnevnim oškodovanjem državnega premoženja pri prodaji deležev Kapitalske družbe d. d. in Slovenske odškodninske družbe d. d. v gospodarskih družbah, in sicer tako, da zajema preiskava vse prodaje, ki so sporne z vidika skladnosti z zakoni in drugimi predpisi ter z vidikov preglednosti in gospodarnosti.

Komisije

- Mandatno-volilna komisija
- Ustavna komisija
- Komisija po zakonu o nezdružljivosti opravljanja javne funkcije s pridobitno dejavnostjo
- Komisija za poslovník
- Komisija za narodni skupnosti
- Komisija za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti
- Komisija za nadzor proračuna in drugih javnih financ
- Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu
- Komisija za nadzor nad delom varnostnih in obveščevalnih služb

Odbori

- Odbor za lokalno samoupravo in regionalni razvoj
- Odbor za gospodarstvo
- Odbor za okolje in prostor
- Odbor za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
- Odbor za finance in monetarno politiko
- Odbor za zunanjo politiko
- Odbor za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje
- Odbor za obrambo
- Odbor za promet
- Odbor za zdravstvo
- Odbor za kulturo, šolstvo in šport
- Odbor za visoko šolstvo, znanost in tehnološki razvoj
- Odbor zadeve Evropske unije

Komentar volitev in izida

Prvi pravi politični preobrat (če so to v Sloveniji sploh lahko tako imenuje) se je zgodil na volitvah 2004, na katerih je stranka SDS dobila največ mandatov v državnem zboru, nasploh pa so stranke »desnice ali desne sredine« požele zmago. Razlogov je lahko več, od želje ljudi za spremembo vladajočih, političnih tem (izbrisani itd.) do tega, da je g. Drnovšek postal predsednik republike.

To je privedlo do določene krize nekaterih opozicijskih strank in ukvarjanja samih s seboj, medtem pa je vlada delovala v smernicah EU, v katero smo vstopili, hkrati pa se pripravljala za polletno vodenje EU.

5.5 VOLITVE 2008

Uradni list RS, št. 62/2008

Odlok o razpisu rednih volitev v Državni zbor RS.

Na podlagi prve alineje prvega odstavka 107. člena in tretjega odstavka 81. člena Ustave Republike Slovenije ter na podlagi drugega odstavka 12. člena, prvega odstavka 13. člena, prvega odstavka 14. člena, prvega in drugega odstavka 15. člena in 16. člena Zakona o volitvah v državni zbor (Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo in 54/07 – odločba US) izdajam

O D L O K

o razpisu rednih volitev v državni zbor.

I

Razpisujejo se redne volitve poslancev v državni zbor.

II

Redne volitve poslancev v državni zbor bodo v nedeljo, 21. septembra 2008.

III

Za dan razpisa rednih volitev po tem odloku, s katerim začnejo teči roki za volilna opravila, se šteje ponedeljek, 30. junij 2008.

IV

Za izvršitev tega odloka skrbi Državna volilna komisija.

Št. 003-01-1/2008

Ljubljana, 16. junija 2008

dr. Danilo Türk l. r.
Predsednik
Republike Slovenije

95. Uradni list RS, št. 95/2008

Poročilo o izidu rednih volitev poslancev v Državni zbor RS.

P O R O Č I L O

o izidu rednih volitev poslancev
v državni zbor

UGOTOVITVE

PRVI DEL

I.

1. Na volitvah 21. septembra 2008 je imelo pravico voliti 88 poslancev državnega zbora, ki se volijo na podlagi splošne volilne pravice, 1.696.437 volivcev, pri čemer je bilo 1.696.412 volivcev, ki so bili vpisani v volilne imenike, ter 25 volivcev, ki so glasovali s potrdilom pristojnega organa, ker pomotoma niso bili vpisani v volilni imenik.

2. Na podlagi splošne volilne pravice je glasovalo skupaj 1.070.523 volivcev ali 63,10 % vseh volivcev, ki so imeli pravico voliti.

Od števila volivcev, ki so glasovali, je 25 volivcev glasovalo s potrdili, ostali so bili vpisani v volilne imenike.

Po pošti je glasovalo 9915 volivcev.

3. Za izvolitev 88 poslancev državnega zbora, ki se jih izvoli na podlagi splošne volilne pravice, je bilo oddanih 1.070.424 glasovnic.

Ker so bile glasovnice prazne oziroma volja volivca ni bila jasno izražena, je bilo neveljavnih 18.597 glasovnic (1,74 % oddanih glasovnic).

Veljavnih glasovnic je bilo 1.051.827.

Stranke in liste, ki so vložile kandidaturo za volitve

Kandidirale so lahko vse stranke, katerih listo so s podpisi podprli trije poslanci ali 100 volivcev na ravni države oziroma 50 na ravni volilne enote.

Krepko so označene parlamentarne stranke mandata 2004-2008.

- Stranka Akacije
- **Demokratska stranka upokoјencev Slovenije** (DeSUS)
- Krščanska demokratska stranka (KDS)
- **Liberalna demokracija Slovenije** (LDS)
- **Lipa**
- Lista za čisto pitno vodo
- Lista za pravičnost in razvoj (LPR)
- Naprej Slovenija
- **Nova Slovenija** (N.Si)
- **Slovenska demokratska stranka** (SDS)
- **Slovenska ljudska stranka** in Stranka mladih Slovenije (SLS+SMS)
- **Slovenska nacionalna stranka** (SNS)
- **Socialni demokrati** (SD)
- Stranka slovenskega naroda (SSN)
- **Zares — nova politika**
- Zelena koalicija
- Zeleni Slovenije

Volilni koledar

- 30. junij: začetek priprav na volitve;
- 4. julij: imenovani komisiji za narodnostni skupini;
- 9. julij: stranke/liste sporočijo svoje predloge za člane volilnih komisij; potrebno določiti volišča; MNZ RS posreduje seznam državljanov izven Slovenije.

Predvolilna kampanja

Predvolilni plakati (30. avgusta 2008).

Predvolilna kampanja se je začela 21. avgusta opolnoči, trajala je do 19. septembra do 24. ure. Poleg običajnih notranjepolitičnih tem je v središču kampanje tudi afera Patria.

Prevladujoče predvolilne teme:

- gospodarsko stanje in inflacija,
- afera Patria,
- gospodarski kriminal,
- neodvisnost in vloga medijev,
- predor Šentvid,
- prihodnost javnega šolstva,
- prihodnost javnega zdravstva.

Javnomnenjske raziskave

Zadnji dan, ko je v medijih pred volitvami še bilo dovoljeno objavljati javnomnenjske ankete, je bil 13. september 2008, do volilnega dne je bila njihova objava z zakonom prepovedana.

Tabela 8: Ankete 2008

agencija	Ninamedia	Interstat	Ninamedia	Interstat	Delo Stik	Dnevnik	Dnevnik/ Ninamedia	Valicon
datum	21. 8. 2008	23. 8. 2008	24. 8. 2008	30. 8. 2008	13. 9. 2008	13. 9. 2008	19. 9. 2008	19. 9. 2008
SD	23,3 %	13,4 %	17,4 %	16 %	22,0 %	20,1 %	29,2 %	26,4 %
SDS	23,3 %	17,6 %	19,3 %	20,3 %	23,8 %	29,9 %	34,8 %	26,9 %
ZARES	8,3 %	4,2 %	5,7 %	3,7 %	9,4 %	10,8 %	10,6 %	10,9 %
SNS	3,2 %	3,1 %	2,2 %	4,8 %	8,8 %	7,6 %	6,1 %	6,6 %
LDS	6,1 %	2,8 %	4,9 %	2,7 %	7,6 %	7,8 %	3,7 %	5,1 %
DESUS	3,1 %	2,3 %	2,5 %	2,5 %	10,0 %	8,0 %	7,2%	6,0 %
SLS+SMS	0,9 %	1,1 %	0,4 %	1,1 %	6,5 %	5,9 %	1,8 %	8,3 %
N.Si	1,2 %	1,1 %	1,2 %	2 %	3,0 %	2,7 %	3,4 %	3,4 %
Lipa	0,4 %	0,4 %	0,7 %	0,3 %	3,2 %	2,7 %	2,3 %	2,8 %
KDS	-	0,1 %	-	-	1,0 %	-	1,0 %	0,0 %
drugo	16,7 %	0,5 %	-	0,1 %	-	5,5 %	-	3,7 %
Ne vem.	11,9 %	37,1 %	45,3 %	46,8 %	-	-	-	-

Vir: Wikipedija, DZ volitve v Sloveniji 2008 (URL=«
http://sl.wikipedia.org/wiki/Dr%C5%BEavnozborske_volitve_v_Sloveniji_2008#Spletne_ankete«).

Potek volitev

Volitve so se potekale v nedeljo, 21. septembra 2008, od 7. do 19. ure. Odprtih je bilo 3314 rednih volišč, 54 volišč, na katerih so glasovali volivci zunaj kraja stalnega prebivališča, in 60 volišč za invalide. Glasovanje je potekalo tudi na 34 diplomatsko-konzularnih predstavništvih v tujini, kjer so bila volišča odprta med 9. in 17. uro po lokalnem času. Odprtih je bilo tudi 37 volišč za volitve poslanca madžarske narodne skupnosti ter 54 volišč za poslanca italijanske manjšine.

Glasovanje pa je potekalo tudi po pošti (v Sloveniji) in v tujini, kjer je imelo glasovalno pravico 46.364 izseljencev, tj. državljanov Republike Slovenije, ki imajo stalno prebivališče v tujini.

Po podatkih Državne volilne komisije se je volitev do 11.25 udeležilo 15,16 % volivcev in do 16.00 46,38 %.

Tabela 9: Udeležba na volitvah, podatki za celotno Slovenijo

volitve v državni zbor RS	volitve 2008
glasovalo skupaj	1.070.523
od tega glasovalo po volilnih imenikih	1.070.498
od tega glasovalo s potrdilom	25
število oddanih glasovnic	1.070.424
volilna udeležba	63,10 %

Vir: Volitve v DZ 2008

(URL=«<http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2008/udelezba/udelezba.html>«).

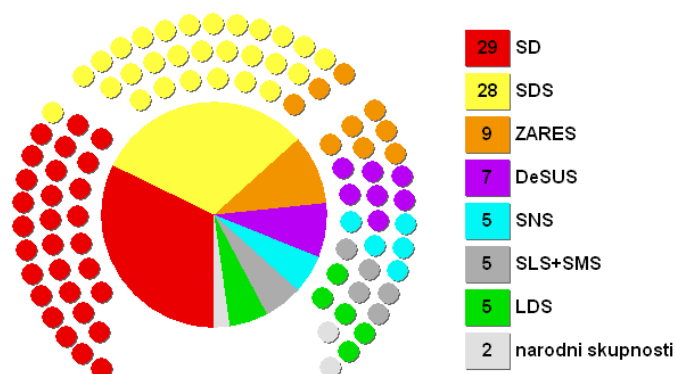
Tabela 10: Udeležba na volitvah, podatki za volilne enote

volilna enota	število volilnih upravičencev	udeležba	odstotek udeležbe
Kranj	207.340	135.884	65,54 %
Postojna	208.959	128.009	61,26 %
Ljubljana - Center	208.492	145.000	69,55 %
Ljubljana - Bežigrad	221.434	149.108	67,34 %
Celje	215.961	136.963	63,42 %
Novo mesto	204.594	126.059	61,61 %
Maribor	215.053	126.577	58,86 %
Ptuj	214.604	122.923	57,28 %

Vir: Volitve v DZ 2008

(URL=«<http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2008/udelezba/udelezba.html>«).

Slika 5: Sestava državnega zbora 2008

Vir: Volitve v DZ 2008

(URL=«http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2008/rezultati/rezultati_slo.html«).

Tabela 11: Izidi glasovanja po listah 2008

kandidatna lista	število mandatov	število glasov	odstotek
SOCIALNI DEMOKRATI	29	320.248	30,45 %
SLOVENSKA DEMOKRATSKA STRANKA - SDS	28	307.735	29,26 %
ZARES - NOVA POLITIKA	9	98.526	9,37 %
DeSUS - DEMOKRATIČNA STRANKA UPOKOJENCEV	7	78.353	7,45 %
SLOVENSKA NACIONALNA STRANKA - SNS	5	56.832	5,40 %
SLS - SLOVENSKA LJUDSKA STRANKA IN SMS - STRANKA MLADIH SLOVENIJE	5	54.809	5,21 %
LDS LIBERALNA DEMOKRACIJA SLOVENIJE	5	54.771	5,21 %
NOVA SLOVENIJA KRŠČANSKA LJUDSKA STRANKA	35.774		3,40 %
LIPA	19.068		1,81 %
LPR - LISTA ZA PRAVIČNOST IN RAZVOJ	5.897		0,56 %
ZELENI SLOVENIJE	5.367		0,51 %
KRŠČANSKO DEMOKRATSKA STRANKA	4.724		0,45 %
LISTA ZA ČISTO PITNO VODO	4.140		0,39 %
STRANKA SLOVENSKEGA NARODA (SSN)	2.629		0,25 %
ZELENA KOALICIJA: ZELENA STRANKA IN ZELENI PROGRES	2.230		0,21 %
NAPREJ SLOVENIJA - NPS	475		0,05 %
AKACIJE	249		0,02 %

Vir: Volitve v DZ 2008

(URL=«http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2008/rezultati/rezultati_slo.html«).**Tabela 12: Število mandatov list po volilnih enotah**

lista	skupaj	Kranj	Postojna	Lj. - Center	Lj. - Bežigrad	Celje	Novo mesto	Maribor	Ptuj
SD	29	4	5	5	4	3	3	3	2
SDS	28	4	3	3	4	4	3	3	4
ZARES	9	1	1	2	1	1	1	1	1
DeSUS	7	1	1	-	1	1	1	1	1
SNS	5	-	1	-	-	1	1	1	1
SLS/SMS	5	-	-	-	1	1	1	1	1
LDS	5	1	-	1	-	-	1	1	1

Vir: Volitve v DZ 2008 (URL=«

http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2008/rezultati/izidi_enote.html«).

Predsednik Državnega zbora RS v mandatnem obdobju 2008-2012 je Pavel Gantar (izvoljen 15. 10. 2008), vlado pa od 21. novembra 2008 vodi Borut Pahor.

IX. VOLILNA ENOTA / 9^a CIRCOSCRIZIONE ELETTORALE

V posebne volilne imenike državljanov Republike Slovenije, pripadnikov italijanske narodne skupnosti, je bilo vpisanih 2739 volivcev. S potrdili pristojnega organa so glasovali 4 volivci, torej je imelo pravico voliti 2743 volivcev.

Glasovalo je 1385 volivcev.

Od tega:

- po volilnem imeniku 1381,
- s potrdili 4.

Število oddanih glasovnic: 1385.

Število neveljavnih glasovnic: 48.

Število veljavnih glasovnic: 1337.

Posamezni kandidati so dosegli naslednje število točk:

ROBERTO BATTELLI 3896 točk (25,74 %),
AURELIO JURI 3336 točk (22,04 %),
VLADIMIRO DELLORE 2928 točk (19,34 %),
LUCIANO MONICA 2827 točk (18,68 %),
SEBASTIAN PELAN 2150 točk (14,20 %).

Za poslanca državnega zbora, predstavnika italijanske narodne skupnosti, je bil izvoljen Roberto Battelli.

X. VOLILNA ENOTA / 10. VÁLASZTÁSI EGYSÉG

V posebne volilne imenike državljanov Republike Slovenije, pripadnikov madžarske narodne skupnosti, je bilo vpisanih 7063 volivcev. S potrdilom pristojnega organa je glasoval 1 volivec, torej je imelo pravico voliti 7064 volivcev.

Glasovalo je 3768 volivcev.

Od tega: po volilnem imeniku 3767, s potrdili 1.

Število oddanih glasovnic: 3768.

Število neveljavnih glasovnic: 69.

Število veljavnih glasovnic: 3699.

Posamezni kandidati so dosegli naslednje število točk:

Göncz László 11.003 točk (26,25 %),
Pozsonc Mária 9.748 točk (23,26 %),
Požgai Horvat Olga 7.561 točk (18,04 %),
Halász Albert 7.108 točk (16,96 %),
Somi Janez 6.496 točk (15,50 %).

Za poslanca državnega zbora, predstavnika madžarske narodne skupnosti, je bil izvoljen Göncz László.

Komentar volitev in izida

Po številnih premikih od leta 2004 v slovenskem političnem prostoru so volitve leta 2008 predstavljale zelo zanimiv spopad. Na eni strani vlada z ugodnimi gospodarskimi kazalci in uspešnim predsedovanjem EU, na drugi pa novo nastale stranke in stranke z veliko željo ponovnega dviga »levice oz. leve sredine« na vrh politike v Sloveniji.

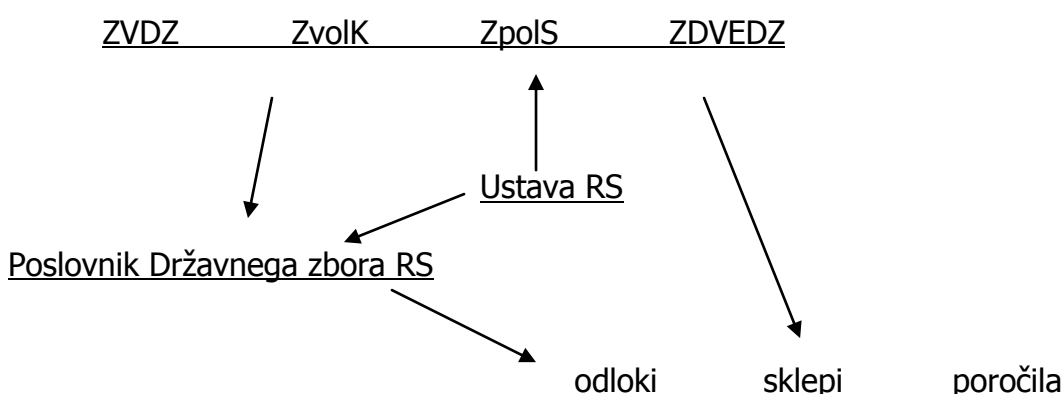
Najpomembnejšo vlogo so tako v predvolilni kampanji odigrali stranka SDS in pa »trojček« SD, Zares in LDS. Zraven pa bi lahko omenili tudi Karla Erjavca, predsednika stranke DeSuS in obrambnega ministra od leta 2004 do 2008. Izidi predvolilnih anket in tudi izid samih volitev je bil tesen, zmaga pa je pripadla stranki SD in s tem »levemu trojčku«, katerega je podprl tudi DeSuS.

Vlada iz leta 2008 bo morala Slovenijo pripeljati skozi svetovno gospodarsko krizo, hkrati pa odpraviti anomalije v zakonih, gospodarstvu in na drugih pomembnih področjih, pa tudi najti dobro rešitev za mejo s Hrvaško, če želi povrniti primat »levici« v slovenskem političnem prostoru. Pomembno je, da stranka SDS še naprej ostane ambiciozna in se znotraj nje ne pojavijo trenja.

6 ZAKLJUČEK

Torej v zaključku naj predstavimo sintezo naše diplomske naloge, naša spoznanja, najprej pa naj ovržemo ali potrdimo hipoteze, katere smo navedli v uvodu diplomske naloge.

Z zagotovostjo lahko trdimo, da volitve v državni zbor ali za kaj drugega zajemajo zelo veliko predpisov, organizacije, časa in pa tudi denarja. Tako so eden od bolj obsežnih pojmov v vsaki demokratični državi. To je vsekakor popolnoma razumljivo, saj so volitve eden najobčutljivejših pojmov v demokratičnih družbah, v katerih velja načelo ljudske suverenosti.

Republiška volilna komisije -> volilne komisije -> volilni odbori.

Državna raven -> volilne enote -> volilni okraji -> volišča.

Potrdimo lahko tudi trditev, ki pravi, da se je o zmagovalcu venomer odločalo samo med dvema »večjima« strankama, druge pa so nato s svojimi poslanci pomagale tvoriti koalicije ali pa so iskale priložnosti v opoziciji.

Tabela 13: Boj največjih strank

stranka/leto	1992
LDS	23,46 %
SKD	14,51 %

stranka/leto	1996
LDS	27,01 %
SLS	19,38 %

stranka/leto	2000
LDS	36,26 %
SDS	15,81 %

stranka/leto	2004
LDS	22,80 %
SDS	29,08 %

stranka/leto	2008
SD	30,45 %
SDS	29,26 %

Hkrati smo pokazali tudi, da v slovenskem političnem prostoru do sedaj še ni bilo stranke, ki bi iz nič skočila na vrh in obratno. Razen padca podpore LDS, ki se je prenesla k SD in ZARES, se stranke redno gibljejo v določenem intervalu odstotkov in imajo stalno krivuljo vzpona (npr. SDS) ali padca (npr. SLS).

Tabela 14: Variacije v dosežkih političnih strank

kandidatna lista	X%	1992	1996	2000	2004	2008
SD	15	-1,5 %	-4 %	-3 %	-5 %	+15 %
SDS	19	-15,5 %	-3 %	-4 %	+10 %	+10 %
ZARES	9	/	/	/	/	+0 %
DeSUS	5	/	-0,5 %	+0	-1 %	+2,5 %
SNS	6	+4 %	-2,5 %	-1,5 %	+0,5 %	-0,5 %
SLS	10	-1,5 %	+9 %	-0,5 %	-3 %	-5 %
LDS	23	+0 %	+4 %	+13 %	+0 %	-18 %
SKD	12	+2,5 %	-3,5 %	/	/	/
N.Si	7	/	/	+1,5 %	+2 %	-3,5 %

Dosedanja praksa je pokazala, kar je tudi običajno v drugih parlamentarnih demokracijah po Evropi, da predsednik vlade venomer izhaja iz vrst stranke, ki je na volitvah dobila največ glasov. In ta stranka tudi oblikuje koalicijo.

Koalicija vladnih strank je oblikovana po programskih sorodnostih in po preteklem delovanju ter po udejstvovanju svojih članov tudi v bivši Jugoslaviji in ne temelji samo na volilnem rezultatu na določenih volitvah.

Volitve 92': zmaga stranke LDS s 23,46 % glasov in z mandatarjem dr. Janezom Drnovškom iz njenih vrst.

1. obdobje: koalicija LDS, SDS, ZLSD, Zeleni Slovenije, Demokratska stranka Slovenije, SSS.

2. obdobje: koalicija LDS, SKD, ZLSD (do 31. 1. 1996), SDS (do 29. 3. 1994).

Volitve 96': ponovna zmaga LDS s 27,01 % in ponovno mandatar dr. Janez Drnovšek; koalicijo so tvorile stranke LDS, SLS in DeSUS.

Zaradi interpelacije od 7. junija 2000 naprej vlada in koalicija SLS+SKD in SDS.

Volitve 2000: po nekajmesečni vladi pomladinih strank na volitvah velika zmaga LDS in tako je vlado ponovno oblikoval dr. Janez Drnovšek, po letu 2002 pa je vodenje prevzel mag. Anotn Rop; koalicijo so sestavljale LDS, ZLSD, SLS (do 20. aprila 2004), DeSUS in SMS.

Volitve 04': na državnozborskih volitvah leta 2004 je 29 % glasov prejela Slovenska demokratska stranka in je tako postala najmočnejša parlamentarna stranka, za mandatarja pa je predlagala predsednika stranke, Janeza Janšo, ki ga je predsednik Republike Slovenije Janez Drnovšek tudi potrdil; stranke Slovenska demokratska stranka (SDS), Nova Slovenija - Krščanska ljudska stranka (N.Si), Slovenska ljudska

stranka (SLS) in Demokratična stranka upokojujencev Slovenije (DeSUS) so sestavljale koalicijsko

Volitve 08': po objavi uradnih rezultatov je predsednik zmagovalne stranke SD Borut Pahor začel pogovore z ostalima dvema strankama levega trojčka, LDS in ZARES, ter strankama SLS in DeSUS; tako je sedanja koalicijska sestavljena iz strank Socialni demokrati, Zares, DeSUS in LDS.

O volilni udeležbi bi lahko rekli, da je splošno bila kar visoka, še posebej pri prvih volitvah v samostojni Sloveniji, nato pa je udeležba padala, kar je tudi razumljivo. Rečemo lahko, da Slovenci in Slovenke resno jemljemo državnozborske volitve in tudi predsedniške ter druge pomembne državne odločitve in tako v veliki večini uporabljamo svojo pravico in dolžnost, tj. voliti.

Tabela 15: Volilna udeležba od leta 92'-08'

volitve	92'	96'	00'	04'	08'
volilna udeležba	85,6 %	73,70 %	70,37 %	60,64 %	63,10 %
zmagovalna stranka	LDS	LDS	LDS	SDS	SD

Sama volilna udeležba kot taka ne kaže nekega velikega vpliva na sam rezultat volitev. Bolj je pomemben boj »levice« in »desnice« in pa želja ljudi za spremembo. Nekateri komentatorji volilnega dogajanja dajejo prednost »desnici« pri volitvah z manjšo udeležbo.

Slovenija se je iz članice federativne države, s poudarkom na enotnosti oblasti in enostrankarskem sistemu, prelevila v moderno večstrankarsko demokratično republiko, v kateri se spoštuje načelo pravne države, ljudske suverenosti in delitve oblasti. Kljub temu da je Republika Slovenija mlada država z novo ureditvijo in sistemom, lahko brez pomislekov stopamo v primerjavo s starimi parlamentarnimi demokracijami, kot so Velika Britanija, Francija in Nemčija.

Montesquieu v drugem poglavju svoje knjige Duh zakonov pravi, da je pojem volitev v republiki ali demokraciji v tem, da volivci odločajo o tem, ali bodo oni vladarji države ali pa se bodo pustili vladati. Z aktom volitev ljudje suvereno kot »gospodarji« izbirajo svojo vlado in zastopnike, »podložnike«.

LITERATURA

1. Kocjančič Rudi, Ribičič Ciril, Franc Grad, Kaučič Igor. Ustavno pravo, Visoka upravna šola, Ljubljana 1998.
2. Kaučič Igor, Grad Franc. Ustavna ureditev Slovenije, Ljubljana 2007.
3. Grad Franc, Kaučič Igor, Ribičič Ciril, Kristan Ivan. Državna ureditev Slovenije, Ljubljana 1999.
4. Grad Franc. Parlament in vlada, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 2000.
5. Drago Zajc. Parlamentarno odločanje, FDV, Ljubljana 2000.
6. Brezovšek Marjan, Haček Miro, Zver Milan. Organizacija oblasti v Sloveniji, FDV, Ljubljana 2008.
7. Grad Franc. Volitve in volilni sistem, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 2004.

VIRI

1. Ustava Republike Slovenije. Ur. list RS, št. 33/1991.
2. Zakon o Vladi Republike Slovenije. Ur. list RS, št. 24/2005.
3. Zakon o volitvah v državni zbor. Ur. list RS, št. 109/2006.
4. Zakon o volilni kampanji. Ur. list RS, št. 119/2006.
5. Zakon o političnih strankah. Ur. list RS, št. 100/2005.
6. Zakon o Državnem svetu Republike Slovenije. Ur. list RS, št. 100/2005.
7. Poslovnik Državnega zbora Republike Slovenije. Ur. list RS, št. 92/2007.
8. Odlok o razpisu splošnih volitev Državni zbor. Ur. list RS, št. 48/1992.
9. Odlok o razpisu splošnih volitev Državni zbor. Ur. list RS, št. 50/1996.
10. Odlok o razpisu rednih volitev v Državni zbor. Ur. list RS, št. 67/2000.
11. Poročilo o izidu rednih volitev poslancev v Državni zbor. Ur. list RS, št. 98/2000.
12. Odlok o razpisu rednih volitev v državni zbor. Ur. list RS, št. 75/2004.
13. Poročilo o izidu rednih volitev poslancev v državni zbor. Ur. list RS, št. 112/2004.
14. Odlok o razpisu rednih volitev v državni zbor. Ur. list RS, št. 62/2008.
15. Poročilo o izidu rednih volitev poslancev v državni zbor. Ur. list RS, št. 95/2008.

DRUGI VIRI

1. Državni zbor Republike Slovenije – URL:«<http://www.dz-rs.si>».
2. Vlada Republike Slovenije – URL:«<http://www.vlada.si>».
3. RS odločanje državljanek in državljanov - URL:«<http://volitve.gov.si>».
4. Wikipedia, spletne enciklopedija - URL:«<http://sl.wikipedia.org>».
5. Volitve - URL:«<http://www.volitve.si>».
6. Državna volilna komisija - URL:«<http://www.dvk.gov.si>».
7. Članki.

KAZALO TABEL IN SLIK

Tabela 1: Uradni rezultati po listah za Slovenijo.....	27
Tabela 2: Podatki o volilni udeležbi za volilne enote.....	29
Tabela 3: Uradni rezultati po listah za Slovenijo.....	32
Tabela 4: Število glasov kandidatnim listam 2000.....	37
Tabela 5: Volilna udeležba po VE 2000.....	38
Tabela 6: Podatki o udeležbi za VE 2004.....	41
Tabela 7: Izid glasovanja 2004.....	42
Tabela 8: Ankete 2008.....	48
Tabela 9: Udeležba na volitvah, podatki za celotno Slovenijo.....	49
Tabela 10: Udeležba na volitvah, podatki za volilne enote.....	49
Tabela 11: Izidi glasovanja po listah 2008.....	50
Tabela 12: Število mandatov list po volilnih enotah.....	50
Tabela 13: Boj največjih strank.....	53
Tabela 14: Variacije v dosežkih političnih strank.....	54
Tabela 15: Volilna udeležba od leta 92'-08'.....	55
Slika 1: Sestava Državnega zbora RS 92'.....	28
Slika 2: Sestava DZ 96'.....	33
Slika 3: Sestava DZ po volitvah 2000.....	36
Slika 4: Sestava državnega zbora.....	43
Slika 5: Sestava državnega zbora 2008.....	49

SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV

dr. – doktor
tj. – to je
npr. – na primer
oz. – oziroma
ipd. – in podobno
t. i. – tako imenovani
itd. – in tako dalje
str. – stran
RS – Republika Slovenija
DZ – Državni zbor
Ur. - uradni
Url. – uradni list
VE – volilna enota

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA IN NAVEDBA LEKTORJA

Izjavljam, da sem spodaj podpisani Borut Črešnik, rojen 25. 9. 1986, avtor diplomskega dela z naslovom Volitve v Državni zbor od leta 1992 do 2008.

Diplomsko delo je lektorirala spodaj podpisana Vlasta Črešnik, profesor slovenskega jezika.

Borut Črešnik

Vlasta Črešnik